

Nr. 10 (443)
2023 m. gruodis

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

LKD prezidentė
V. Lukošiuotė:
metų apžvalga

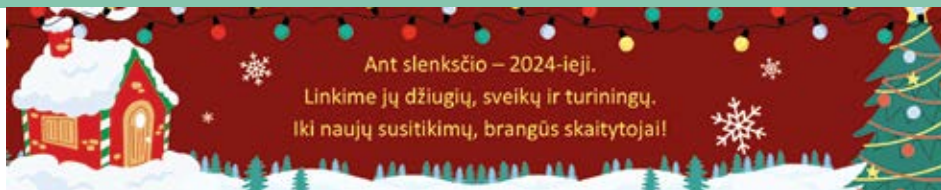
Kaip suspėti su
Vilniaus senjorais?

**R. Leonavičienė: 20 metų
vadovaujamo darbo ir iššūkių**

ŠIAME NUMERYJE

- 2–3 Trumpai apie mus
PSICHOLOGAS PATARIA
- 4 Dėkingumo praktika
NEGALIOS REFORMA
- 5 Kas žinotina apie negalios
reformą?
- MES IR VISUOMENĖ
- 6 Viskas apie socialinę kortelę
LIETUVOS KURČIŲJŲ
DRAUGIJOJE
- 6 Respublikinės valdybos
posėdyje
- 7 LKD prezidentė V. Lukošūtė:
metų apžvalga
- MŪSŲ ŽMONĖS
- 8–9 PKC komandos stiprybė –
bendri tikslai ir stiprūs
tarpusavio ryšiai
- GESTŲ KALBA
- 10–11 R. Leonavičienė: 20 metų
vadovaujamo darbo ir iššūkių
UGDYMAS
- 12–13 M. Pošiūtė-Žebelienė:
„Pedagogika – tai meno rūšis“
- 14 LKNUC: džiugus „sveiki“ ir
nostalgiskas „sudie“
- PAŽINTIS
- 14–15 E. Grigelis: ekspertas, skaitantis
iš lūpų ir paliktų žymių
- KURČIŲJŲ ISTORIJA
- 15 50 metų prie automobilio vairo
SENIORAI
- 16 Kaip suspėti su Vilniaus
senjorais?
- KURČIŲJŲ KULTŪRA
- 17 Kurčiųjų meno pasaulis –
pamatykime ir susipažinkime
- 17 „Mimikos“ nominacija
- 18 Koncerte šėlo ir kurtieji
- PASAULIO KURTIEJI
- 18 Kurčias rašytojas meną atranda
savo negalioje
- ŠVENTĖS
- 19–20 Kalėdų eglučių paradas
- Viršelyje – Lino Miskelio nuotr.

Trumpai APIE MUS

2003 m. priimtas Lygių galimybių įstatymas.

Praėjus 20 metų nuo priėmimo

Seime aptarti įvykę geri pokyčiai.

Žmonėms su negalia vis geriau pritaikoma
renginių aplinka.

Daugiau jų turi darbą, gali mokytis kartu su sveikaisiais.

Yra daugiau lygybės tarp jaunų ir senų žmonių,
tarp vyrų ir moterų.

Stiprėja lygių galimybių apsauga visose srityse.

***

Laikiną Šiaulių kurčiųjų centro direktore
paskirta **Vilma Dapšauskienė**, žiūrėkite nuotraukoje.

V. Dapšauskienė gimė ir augo klausos negalią turinčių tėvų šeimoje. Nuo mažų dienų jautė pašaukimą padėti žmonėms, tad pasirinko baigti socialinio darbuotojo specialybę. Šį darbą, iki buvo paskirta direktore, dirbo Šiaulių kurčiųjų centre. Gestų kalbos išmoko iš tėvų ir kurčiųjų bendruomenės. Yra dirbusi Šiaulių gestų kalbos vertėjų cent-
re, LGK žinias tobulino seminaruose.

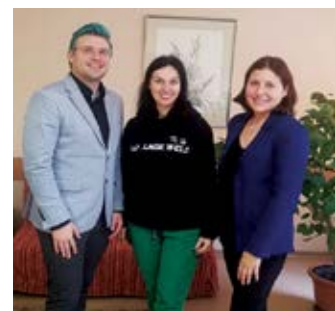
***

Panevėžyje veikiantys globos namai

išsakė norą apgyvendinti kurčius vienišus senelius.

Tam, kad seneliai jaustųsi ten gerai,
darbuotojai turi mokėti gestų kalbą.

Nuotraukoje matome kurčiųjų ir globos namų
atstovus, kurie susitarė dėl bendradarbiavimo
ir gestų kalbos mokymų.

Algimanto Bandzos socialinių paslaugų namai (Panevėžys) prisijungė prie LKD ir Lietuvos savivaldybių asociacijos iniciatyvos pritaikyti globos namus kurtiems senjorams. LKD viceprezidentas **Paulius Jurjonas** kartu su VŠĮ Panevėžio kurčiųjų centro direktore **Otilija Kolodenskyte-Di Fazio** susitiko su globos namų vyriausiąja specialiste **Erika Kosej** ir susitarė dėl paskaitų apie klausos negalią turinčius asmenis ir LGK mokymus ateityje.

***

Kaip pritaikyti darbo vietą kurtiesiems?

Tokių žinių turi Kurčiųjų draugijos specialistai.

Specialistai siūlo mokymus.

Jei susidomėjote, rašykite jiems

elektroniniu adresu lkd mokymai@gmail.com.

2024 metais į Lietuvą atvyks 2 kurtieji.

Suomis reperis **Marko**

ir švedų teatro režisierė **Debbie**.

Jie kartu su kurčiais lietuviais, gestų kalba kuriančiais vaizdinį meną, rengs bendrus kūrybinius darbus.

Reperis – tai pramoginės muzikos atlikėjas, dažniausiai vilki plačius rūbus.

Šiaurės Šalių ministrų tarybai ir Švedijos–Lietuvos bendradarbiavimo fondui skyrus LKD projektui „Mes taip nesitarėme“ finansavimą, jo veikla bus tęsiama ir kitąmet. Šįkart projektą naujomis spalvomis papildys suomio reperio **Marko Vuoriheimo (Signmark)**, repuojančio gestais, ir švedės kurčiųjų poezijos lektorės ir teatro režisierės **Debbie Z. Rennie** įsitraukimas. Abiejų lektorių gestų kalbos – gimtosios, todėl lietuviams projekto dalyviams ir kartu su jais unikalių kūrybinių raiškų ieškančiam atlikėjui Dominykui Vaitiekūnui atsiveria unikali galimybė: perimti patirtį iš scenos menų profesionalų! Prasidėjo dalyvių registracija į projektą. Būtinai dalyvaukite atrankoje!

***

Mažai mokinių po mokyklos

renkasi studijuoti gestų kalbos vertimą.

Todėl Klaipėdos gestų kalbos vertėjos

lankosi girdinčiųjų mokyklose,

pasakoja apie gestų kalbą ir kaip vyksta vertimas.

Jos stengiasi sudominti mokinius

vertėjo profesija.

Vertėjų studijos vyksta Vilniaus kolegijoje.

Iniciatyvos (surasti sau būsimų kolegų) ėmėsi Vertimo centro Klaipėdos teritorinio skyriaus vertėjos **Nina Šamakova** (kurčioji vertėja), **Kristina Rimkienė** ir **Virga Rimkuvienė** (girdinčios vertėjos).

Šiomet kurti sportininkai labai sėkmingai dalyvavo pasaulio ir Europos kurčiųjų čempionatuose.

Jie pelnė daug medalių.

Jų garbei Lietuvos kurčiųjų sporto komitetas

surengė pagerbimo vakarą.

***

Panevėžio kurti mokiniai su savo mokytojais

Neįgaliųjų dienos proga

lankėsi poeto Juozo

Čerkeso-Besparnio

muziejuje. Sužinojo apie poeto kūrybą, gyvenimą.

Dar apsilankė seniausiam Panevėžio miesto fabrike.

Visą delegaciją matote nuotraukoje.

***

Kaunietė mokinė **Ugnė Grybauskaitė**

dalyvavo vaikų ir jaunimo

šachmatų turnyre Lenkijoje.

Amžiaus grupėje iki 19 metų

šachmatininkė laimėjo pirmąją vietą.

Tarp trijų sportininkų Ugnė yra vidurinė.

Lenkijos sostinėje Varšuvoje, Jakubo Falkowskio kurčiųjų institute, vykusiam 6-ajame vaikų ir jaunimo šachmatų turnyre, be Ugnės, dalyvavo dar dvi Kauno kurčiųjų ir neįgirdinčiųjų ugdymo centro mokinės, joms šįkart sekėsi kukliau. Mergaitės treniruoja mokytoja **Eglė Marcinkevičienė**.

Dėkingumo praktika

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

LKD archyvo nuotr.

Nusiraminti padeda dėkingumo praktika.
Reikia mokytis džiaugtis tuo, ką turi.
Pasakyk sau ir kitiems, kas tau patinka.
Pakalbėk su savimi, už ką esi dėkingas šiandien.
Kasdien užsirašyk, kas gero tą dieną buvo.
Pagalvok, ką rytoj nori daryti kitaip.
Kas vakarą su šeima pakalbėkite,
kas šiandien pradžiugino.
Vienas kitam pasakykite bent 3 dalykus.
Dėkingumas pagerins santykius,
jausitės laimingi, ramūs.
Galvok apie dabartį, o ne kas buvo ar bus.

Kalėdinis laikotarpis turėtų atnešti džiaugsmo ir laukimo, bet kartais pasiruošimas šventėms būna pilnas nerimo ir skubėjimo. Taigi, norisi priminti ir prisiminti, kad žiemos šventės nėra varžybos, kas gaus daugiau dovanų, kas išleis daugiau pinigų ar kas labiau pavargs tvarkydami namus ir gamindami maistą. Daug svarbiau yra laikas ir dėmesys sau ir mūsų mylimiems žmonėms. O kad per skubėjimą būtų lengviau tai prisiminti, siūlau išbandyti dėkingumo praktiką.

Tyrimai rodo, kad kasdien pastebėti ir padėkoti už tai, ką turi, padeda jaustis laimingesniu ir labiau vertinti savo gyvenimą. Tai labai paprasta praktika, kurios tikslas yra pagalvoti apie dalykus savo gyvenime, už kuriuos esi dėkingas, ir leisti tam maloniam jausmui apimti visą kūną ir protą.

Dėkingumo praktika yra dalis pozityvaus mąstymo, kai mokomės pastebėti nedidelius dalykus savo gyvenime, kurie teikia džiaugsmo ir laimės. Toks mąstymas padeda pasijusti laimingam, mažina nerimą, baimę, apsaugo nuo depresijos, gerina miegą. Taip pat gerėja santykiai su kitais, nes mokomės pastebėti ir pasakyti kitiems, kai jie padaro kažką gero ar malonaus. Skirtas dėmesys suteikia žmogui džiaugsmą, jausmą, kad yra vertinamas ir mylimas.

Kaip tai daryti? Yra keli skirtingi būdai, pasirinkite labiau patinkančią praktiką.

1. Kiekvieną vakarą skirti praktikai 10–15 min., rasti ramią ir tylią vietą ir pasikalbėti su savimi: už ką šiandien esu dėkingas gyvenimui? Kokie maži mano ir kitų žmonių veiksmai šiandien man teikė džiaugsmą? Ką turiu gyvenime, kas atrodo normalu ir savaime suprantama, tačiau man labai svarbu? Pradėkite džiaugtis tuo dabar, nes dažniausiai gerus dalykus pastebime, kai jų netenkame.

2. Pildyti dėkingumo dienoraštį. Galima pasidaryti pačiam ar nusipirkti specialiai paruoštą knygą. Joje yra surašyti klausimai, kurie padės pastebėti dalykus, už kuriuos šiandien esate dėkingi, pavyzdžiui: „Dėkoju savo šeimai, nes...“, „Dėkoju savo draugams už...“, „Ačiū už darbą, kuriame...“, „Dėkoju savo kūnui, nes...“, „Šiandien geriausias dalykas buvo...“, „Ką rytoj darysiu kitaip?“ Rašydami galite praplėsti savo mintis, atrasti naujų dalykų, apie kuriuos prieš tai nepagalvojote, o kai norėsite, visada galėsite atsiversti ankstesnius užrašus ir pamatyti, kas tuo metu buvo svarbu ar kaip pasikeitė jūs ir jūsų gyvenimas.

3. Šeimoje įdiegti ritualą: kiekvieną vakarą, susėdę vakarieniauti ar prieš miegą, pasakykite vieni kitiems 3 dalykus, kas šiandien įvyko gero, malonaus, kas pradžiugino. Taip ne tik praktikuosite dėkingumą, bet ir stiprinsite šeimos narių santykius.

Dėkingumo praktika leidžia pastebėti ir džiaugtis nedideliais dalykais mūsų gyvenime. Labai dažnai mes galvojame, kad kai kažką turėsiu, pasieksiu, darysiu kitaip, tada būsiu laimingas – taigi, mūsų mintys yra ateityje ir mes nepastebime, ką gero turime dabar ir čia. Iš tikro, laimę teikia malonios smulkmenos ir mums reikia tik sustoti ir pasidžiaugti, kad jos yra. Kuo dažniau atsigręšite į save ir paklausite, kas daro mane laimingą, tuo dažniau ir jausite laimę.

Kas žinotina apie negalios reformą?

Parengta pagal SADM inf.

Pradedama negalios reforma.

Tikslas yra, kad kiekvienas žmogus su negalia sulauktų asmeniškai jam tinkamos pagalbos.

Tam reikės kreiptis dėl negalios nustatymo ar reikalingų paslaugų į Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrą. Pagalbos vadybininkas Agentūroje su Tavimi aptars, kokios kliūtys yra ir kokią pagalbą suteikti, kad kliūčių neliktų. Vadybininkas sudarys pagalbos planą, prižiūrės, ar planas vykdomas.

Nuo 2024 m sausio 1 d. pradedama įgyvendinti negalios reforma. Kokia jos esmė ir kodėl ji buvo būtina, 2023 m. „Akiračio“ sausio ir vasario leidiniuose išsamiai paašškino SADM ministrės patarėja Lauryna FILATOVAITĖ. Artėjant įsigalėsiantiems pokyčiams aiškėja, kad vis dėlto klausimų dėl negalios reformos vis dar yra. Todėl grįžtame prie šios temos ir pateikiame Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) parengtus atsakymus (sutrumpinta inf.) į dažniausiai užduodamus klausimus.

Bendroji informacija

Tam, kad pagalba asmenims su negalia būtų taiklesnė, nuo 2024 m. negalią ir individualios pagalbos poreikį vertins bei pagalbos teikimą koordinuos **Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra** (Agentūra). Agentūra apjungs iki šiol veikusias dvi institucijas – Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą ir Neįgaliųjų reikalų departamentą su pavaldžiomis įstaigomis.

Savivaldybės iki šiol vertino tik konkrečios paslaugos poreikį ir tik asmeniui paprašius, bet kompleksiskai nevertino, kokių paslaugų reikia. Dėl šių priežasčių tik trečdalis žmonių pasinaudoja jiems priklausančiomis jų dalyvumą skatinančiomis priemonėmis.

Kas keisis vertinant negalią?

Atsiras daugiau taiklumo. Naujasis negalios vertinimo modelis sumažins medicininių kriterijų įtaką negalios vertinimo rezultatui ir labiau atspindės individualius žmonių poreikius bei reikiamą pagalbą. Aplinkos kliūtys bus vertinamos didesne apimtimi. Bus vertinamos daugybė kitų sričių: mobilumas, apsitarnavimas, bendravimas, kasdienė veikla, gyvenamoji aplinka ir kt. Į vertinimą bus įtraukiamas pats žmogus su negalia. Bus siekiama sužinoti, ar žmogui yra reikalingos techninės pagalbos priemonės, darbo asistentas, asmeninė pagalba, būsto pritaikymas, socialinės paslaugos, mobilumo paslaugos ir kt. Žmogui su negalia padės pagalbos vadybininkas, kuris, asmeniui sutikus, sudarys pagalbos planą, stebės šio plano įgyvendinimą valstybės lygmeniu.

Ar tikrai bus taiklesnė finansinė parama žmonėms su negalia?

Taip, numatoma taiklesnė ir teisingesnė finansinė parama žmonėms su negalia.

Bus peržiūrima asmeniui priklausanti pensija atsižvelgiant į pasikeitusią (pasunkėjusią) žmogaus su negalia būklę, nepriklausomai nuo to, ar žmogus darbingo amžiaus, ar sukakęs senatvės pensijos amžių. Kai bus atliepti kiekvieno asmens individualūs poreikiai, atitinkamai bus nustatytas ir individualius poreikius atitinkantis negalios sunkumo lygis, o su juo – ir taikli finansinė pagalba.

Kas yra „dalyvumas“?

Kadangi naujasis negalios modelis siūlys vertinti kliūtis, kurias reikia šalinti visose gyvenimo srityse, todėl ir pasirinktas terminas „dalyvumo lygis“.

Kas keisis nuo šiol, jei negalia buvo nustatyta neterminuotam laikui iki reformos?

Asmenims, kuriems negalia nustatyta neterminuotai, negalios „persivertinti“ nereikės. Jiems nustatytas darbingumo lygis bus prilygintas tokiam pačiam dalyvumo lygiui (pvz., darbingumo lygis 25 proc. lygus dalyvumo lygio 25 proc.). Naujas negalios vertinimo modelis ga-

lios naujai, t. y. pirmą kartą dėl negalios vertinimo besikreipiantiems asmenims. Asmenims, kuriems negalios nustatymo terminas yra pasibaigęs, pakartotinis negalios vertinimas bus atliekamas pagal naują negalios vertinimo modelį. Senatvės pensininkams, kuriems iki naujos tvarkos įsigaliojimo buvo nustatytas didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis, turimi specialiųjų poreikių lygiai jiems prašant bus prilyginami dalyvumo lygiui.

Ar visiškai atsisakoma medicininių kriterijų vertinant negalią?

Į medicininius kriterijus ir toliau bus atsižvelgiama, nes, neįvertinus asmens sveikatos būklės, neįmanoma objektyviai nustatyti negalios lygio. Tačiau bus mažinama medicininių kriterijų įtaka pačiam negalios vertinimo rezultatui.

Kam reikalingas pagalbos koordinavimas?

Šiuo metu reikiamų paslaugų ir pagalbos poreikis yra vertinamas įvairiose institucijose. Pavyzdžiui, dėl socialinių paslaugų žmogus turi kreiptis į savivaldybę, dėl užimtumo paslaugų – į Užimtumo tarnybą, dėl techninės pagalbos priemonių – į Techninės pagalbos neįgaliesiems centrą ir pan. Pagalbos koordinavimo tikslas – asmeniui nustatius negalią, išsiaiškinti, kokios pagalbos žmogui reikia ir apie reikiamų paslaugų poreikį informuoti atitinkamas institucijas. T. y., ne žmogus turi ieškoti pagalbos, o reikiama pagalba turi susirasti žmogų.

Ar keisis tikslinės išmokos žmonėms su negalia?

Ne, nesikeis. Slaugos ar priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos, kurios buvo paskirtos, ir toliau bus mokamos iki jų skyrimo termino pabaigos.

Kas negalios vertinime keisis pensinio amžiaus asmenims?

Pensinio amžiaus asmenims bus nustatomas dalyvumo lygis. Senjorai, kuriems bus nustatytas dalyvumo lygis, gaus tą pensiją, kurią gauti yra naudingiau – senatvės ar senatvės pensiją asmeniui su negalia, kuri būtų apskaičiuojama atsižvelgiant į netekto dalyvumo procentus. Tikimasi, kad tai lems teisingesnes išmokas.

Gerbiami skaitytojai, kviečiame prenumeruoti „Akiratį“ 2024 metams!

Akiratis
(indeksas 0002)

prenumeratos
kaina:

1 mėn. – 2 Eur;

6 mėn. – 12 Eur;

10 mėn. – 20 Eur.

Užsisakykite „Akiratį“ ar padovanokite prenumeratą savo brangiems

žmonėms ir leidinys kitąmet, tarsi nuoširdus bičiulis, kas mėnesį lankys

Jūs ar Jūsų artimuosius ir dalinsis

šviežiausiomis naujienomis.

O galbūt Jūs pats / pati tapsite

laikraščio herojumi?!

Užprenumeruoti leidinį galima „Lietuvos pašto“ ar „PayPost“ skyriuose, internetu www.prenumeruok.lt ar telefonu (8 700) 55 400.

5 didžiųjų šalies miestų gyventojai „Akiratį“ turi galimybę užsisakyti ir kas mėnesį atsiimti savo miesto kurčiųjų centre.

Iki naujų susitikimų 2024 m.!

Leidiny bus leidžiamas kas mėnesį, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėnesius.

Pastaba. Prenumeruojant Lietuvos pašte leidinys gali kainuoti 1 centu mažiau.

Viskas apie socialinę kortelę

Lietuvoje pradedama diegti nauja nepasiturintiems gyventojams paramos teikimo forma – socialinė kortelė. Ji pakeis ilgo galiojimo produktų ir higienos prekių dalijimą nepasiturintiems gyventojams. „Džiaugiuosi, kad bene pirmieji Europoje diegiame visos šalies mastu veikiantį orų ir įgalinantį sprendimą“, – apie socialinę kortelę sakė socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika NAVICKIENĖ. Šiaulių kurčiųjų bendruomenės prašymu informuojame, kas socialinę kortelę turi teisę gauti ir kaip ją įsigyti.

Pagal SADM inf.

Kas turi teisę gauti socialinę kortelę?

Žmonės, kurių vidutinės mėnesio pajamos vienam šeimos nariui neviršija 235,50 Eur per mėnesį. Išimtį, kai vidutinė mėnesinė suma vienam šeimos nariui galės būti didesnė, nustatyti turės teisę vietos savivaldybės administracija.

Kaip gauti socialinę kortelę?

Reikia užpildyti prašymo formą savo savivaldybėje, vietos seniūnijoje arba vėliau (kai

pradės funkcionuoti) Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje www.spis.lt. Prireikus prašymą kortelei gauti pildyti padės socialinis darbuotojas. Asmuo, priėmęs prašymą, informuos, kur tiksliai ir kada bus galima atsiimti kortelę.

Teikti prašymus gauti kortelę galima bet kada nuo 2023 m. gruodžio mėn. 1 d. iki 2024 m. spalio mėn. pabaigos.

Kaip veiks socialinė kortelė?

Bus galima įsigyti visus maisto produktus ir kitas būtinojo vartojimo prekes, pvz. asmens higienos, buities apyvokos daiktus, namų ūvaro prekes, kūdikių prekes, drabužius, avalynę ir kt. Draudžiama įsigyti alkoholinius gėrimus, tabaką, loterijos bilietus.

Planuojama, kad pinigai į korteles bus pervedami 4 kartus per metus: kovo 15 d., birželio 15 d., rugsėjo 15 d. ir gruodžio 15 d. Lėšų iš kortelių išsigryninti nebus galima. Prašymai gauti kortelę metams priimami nuo 2023 m. gruodžio 1 d.

Pildant prašymo formą, iš pateikto tiekėjų sąrašo reikia pasirinkti vieną prekybos tinklą ar parduotuvę, kuriame (kurioje) šeima arba kartu gyvenantys asmenys galės apsipirkti. Prekybos tinklas ar parduotuvė pasirenkamas (-a) vieniems kalendoriniams metams.

Koks lėšų dydis bus nustatytas socialinėse kortelėse, priklausys nuo to, kiek asmenų pateiks prašymus jai gauti. Tikslios sumos bus nustatomos 2024 m. sausio mėnesio pradžioje.

A. Dambausko / fot.

Lapkričio 29 d. LKD Respublikinės valdybos posėdyje UAB „Elkada“ likvidatorius Martynas LANKUTIS supažindino su esama įmonės padėtimi ir, ja remdamasis, paprašė balsuoti dėl kreipimosi į teismą iškelti bendrovei bankroto bylą.

Tad kokia susidarė padėtis, kuri privertė ankstesnį planą vykdyti „Elkados“ įmonės likvidavimą keisti į planą įmonei kelti bankroto bylą? Primename, kad 2023 m. liepos 5 d. surengtame neeiliniame RV posėdyje buvo nuspręsta pradėti įmonės likvidavimo procedūrą.

Pasak likvidatoriaus, siuvimo įrangą sekėsi parduoti neblogai (išparduota apie 60 proc. įrangos), ypač žinant, kad Panevėžyje 2023 m. bankrutavo kelios stambios siuvimo įmo-

nės ir labai nukrito įrangos supirkimo kainos. Pajamos, gautos už įrangos pardavimą, buvo panaudotos bendrovės skoloms padengti.

Parduodant pagrindinį UAB „Elkados“ turtą – bendrovės pastatą, buvo susidurta su keliais iššūkiais, apie kuriuos skelbiant likvidavimą nežinota. Likvidatorius išsiaiškino, kad bendrovės teritorijoje jau yra 5 bendrasavininkiai, tarp kurių nenustatyta naudojimosi teritorija tvarka, todėl yra neaišku, kam kokia jos dalis priklauso. „Elkada“ 2022 m. dalį pastato pardavė vienam fiziniam asmeniui, todėl nuo pardavimo momento jau ir pastatas turėjo 2 bendrasavininkius. Pastato dalys buvo atskirtos tik notariškai, nebuvo nustatyta jokios naudojimosi tvarkos, kadastriniai patalpų planai nebuvo atskirti.

Kaip teigė M. Lankutis, kad parengtų kadastrinius dokumentus, kad būtų atskirtos patalpų nuosavybių ribos, prieš tai reikalinga parengti projektą. Atsiranda ir daugiau sudėtingų niuansų, kuriuos sutvarkyti reikia daugiau laiko nei pagal įstatymą likvidavimo procedūrai turi „Elkados“ įmonė. Pranešėjas teigė, kad tai turėjo būti padaryta 2022 m., kai dalis pastato buvo parduota, tačiau dėl jam nesuprantamų priežasčių tai nepada-

ryta. Būtent tai pagrindė lėmė, kad surasti 3 potencialūs pirkėjai nustojo domėtis pirkiniu ir beliko skelbti bankroto procedūrą. 2023 m. lapkričio 29 d. RV posėdyje nariai vienbalsiai nusprendė leisti rengti kreipimąsi į teismą dėl bankroto bylos UAB „Elkada“ iškėlimo.

RRC likviduotas. LKD prezidentė Vaida Lukošūtė informavo, kad LKD Respublikinis reabilitacijos centras buvo įsteigtas kaip įstaiga, kuri galėjo rengti ir teikti paraiškas konkursams. Tačiau dabar LKD, kaip asociacija, turi teisę pati dalyvauti įvairiuose konkursuose, tad nėra būtinybės turėti perteklinę įstaigą. RV vieningai balsavo, kad Respublikinis reabilitacijos centras būtų likviduojamas.

Pasikeitė Šiaulių KC vadovė. Iš užimamų pareigų atsistatydino VšĮ Šiaulių kurčiųjų centro direktorė Vestina Rubcovienė. RV priėmė sprendimą, kad centrui laikinai, iki 2024 m. vasario 21 d. (pirmojo 2024 m. RV posėdžio), vadovaus bei eis visuomenines LKD Šiaulių skyriaus vadovės pareigas Šiaulių kurčiųjų centro socialinė darbuotoja Vilma Dapšauskienė.

RV posėdžių datos. Patvirtintos 2024 m. RV posėdžių datos: vasario 21 d., balandžio 10 d., rugsėjo 11 d., lapkričio 27 d.

LKD prezidentė V. Lukošūtė: metų apžvalga

Redakcija džiaugiasi, kad nenutrūko tarsi savaime susiformavusi tradicija gruodžio leidinyje įsiverinti Lietuvos kurčiųjų draugijos metų pasiekimus. Metų apžvalgos estafetę maloniai sutiko perimti naujoji Lietuvos kurčiųjų draugijos prezidentė **Vaida LUKOŠIŪTĖ**. Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Vadovauti Lietuvos kurčiųjų draugijai pradėjote po ataskaitinio rinkiminio LKD suvažiavimo 2023 m. balandžio pabaigoje. Todėl turbūt būtų teisinga prašyti pasižvalgyti po „trumpesnių“ Draugijos metų veiklų erdves – kokius svarbiausius 8 mėnesių įvykius ir įgyvendintus projektus įvardintumėte Jums vadovaujant?

Birželio 1 dieną startavo naujos sudėties LKD komanda, visi nauji žmonės: nauja viešinimo komanda, projektų vadovė, sekretorė, mokymų vadovė, LKD viceprezidentas. Šie darbuotojai atėjo neturėdami jokios patirties dirbti LKD, todėl didžiausias iššūkis buvo – darbuotojų parengimas ir apmokymas.

Aš pati LKD komandos nare tapau 2019 m. ir pradėjau nuo viešinimo komandos vadovės pareigų, o baigiau projektų vadovės pozicijoje. Turėdama patirties ir žinių, daug dėmesio skyriau naujos komandos apmokymui. Tai buvo labai svarbus dalykas, kad galėtume judėti ir kryptingai, ir sistemingai. Na, o komandai esu dėkinga, kad nepabijojau naujų patirčių, priėmė gyvenimo mestus iššūkius ir šią dieną jau tikrai galiu pasidžiaugti, kad kartu mes daug ko išmokome.

Kadangi visi įšokome į jau pajudėjusį ir metų pusiaukelę pasiekusį traukinį, tai mūsų pagrindinis tikslas šiemet buvo tęsti pradėtus darbus, nekeliant jokių didesnių tikslų ir lūkesčių.

LKD Respublikinėje valdyboje šiemet priėmėme skaudžius, tačiau būtinus sprendimus – likviduoti, o paskui skelbti įmonės UAB „Elkada“ bankrotą. Situacija bendrovėje buvo ypač prasta, tad kitos išeities tiesiog nebuvo, o patiriami nuostoliai mus „blokavo“ nuo bet kokių bandymų rizikuoti dar kartą. Priimti sprendimai likviduoti ir jokių funkcijų neatliekančias įstaigas: Lietuvių gestų kalbos institutą ir Respublikinį kurčiųjų reabilitacijos centrą.

Kartu su Moterų informacijos centru parengėme „Apsaugos, pagalbos, paslaugų smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam ar smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui algoritmą“. Jo tikslas – užtikrinti minėtiems asmenims apsaugą, teikti pagalbą ir paslaugas bei vykdyti prevenciją. Prie šio algoritmo rengimo prisidėjo ir buvęs LKD prezidentas, dabar – Respublikinės valdybos narys, Kęstutis Vaišnora.

Kartu su Neįgaliųjų reikalų departamentu, Lietuvių gestų kalbos vertimo centru bei Metodiniu skyriumi parengėme įsakymą dėl rekomendacijų dėl informacijos teikimo asmeniui su klausos negalia renginiuose ar, asmeniui su klausos negalia prašant, jam teikiamoje informacijoje. Šis įsakymas yra svarbus dėl nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančios Negalios reformos ir su ja susijusios informacijos prieinamumo.

Pavyko užmegzti kontaktą su Algimanto Bandzos socialinių paslaugų namais (Panevėžys). Tai labai svarbu, nes siekiame, kad visuose didžiuosiuose miestuose veiktų senelių namai, kuriuose senjorai su klausos negalia galėtų oriai pasitikti senatvę, kad atlieptume jų poreikius ir pritaikytume komunikacinę aplinką.

LKD prezidentė Vaida Lukošūtė.

Taip pat galime pasidžiaugti užmegztais bendradarbiavimo ryšiais su didžiaisia Baltijos šalyse informacinių technologijų sprendimų ir paslaugų teikėja „Atea“. Šiais metais „Atea“ dviejose „Topo centro“ parduotuvėse (Vilniuje ir Kaune) pasiūlė bandomąją socialinę iniciatyvą. Projektas yra skirtas palengvinti žmonių su klausos negalia kasdienybę didinant jiems paslaugų prieinamumą. Kitaip tariant, įrengti du sinchroninio vertimo į LGK punktai.

Ir kitas, taip pat visiškai tradicinis klausimas – LKD planai 2024 metais.

Kalbėti apie 2024 metus drąsiai dar negalėčiau, tačiau LKD projektų vadovė yra pateikusi konkursams ne vieną projektinę paraišką, laukiame rezultatų. Viena iš jų – LKD strategijos kūrimas. Strategijos poreikis buvo patvirtintas ir suvažiavimo metu. Tad mūsų svarbiausi tikslai yra laikytis suvažiavime patvirtinto penkerių metų veiksmų plano, rūpintis savo namais (LKD pastatu) ir savo bendruomenės poreikiais.

Minėjote, kad visiems mums, netrukus žengsiantiems per 2024 metų slenkstį, turite linkėjimų.

Artėjant gražiausioms metų šventėms palinkėsiu kiekvienam iš Jūsų išmokti atleisti, dažniau pasakyti ačiū, pasakyti myliu, apkabinti artimą ir skirti jiems kuo daugiau savo brangaus laiko ir dėmesio. Su šventėmis!

Dėkojame už atsakymus.

Otilija Kolodenskytė-Di Fazio.

Sigita Špokauskaitė.

Arūnė Rancovienė.

Kristina Kudirkienė.

PKC komandos stiprybė – bendri tikslai ir stiprūs tarpusavio ryšiai

Laima LAPĖNIENĖ

„Džiaugiuosi mūsų komanda, kurioje vieni jau dirba seniau, kiti – ką tik įsitraukė. Neįsivaizduoju šiandien nė vieno, be kurio galėčiau dirbti. Visi 9 specialistai stengiasi, siūlo idėjas, ieško, kaip jas įgyvendinti. Mus sieja bendri tikslai ir stiprūs, nuosirdūs ryšiai. O jei būna dienų, kai kažkam iš mūsų nesiseka, niekada to žmogaus nepaliekame vieno, išklausome, išsiaiškiname ir einame pirmyn“, – apie savo darbuotojus sakė Panevėžio kurčiųjų centro (PKC) direktorė Otilija KOLODENSKYTĖ-DI FAZIO.

Otilija Kolodenskytė-Di Fazio į tuometį Panevėžio kurčiųjų reabilitacijos centrą atėjo pakviesta ilgametės vadovės Alinos Juciuvienės. Tai buvo 2016 m., kai jauna moteris, sukūrusi šeimą, grįžo iš užsienio į Lietuvą. Išsilavinusi, ne vieną pasaulio šalį pažinusi ir beveik dešimtmetį Belgijoje gyvenusi panevėžietė į centro veiklą ir bendruomenę įnešė daug šviežio vėjo. Tai matydama, buvusi direktorė įdarbino ją asmenine asistente ir pradėjo ruošti sau pamainą. 2020 m., grįžusiai po motinystės atostogų Otilijai, kurčiųjų bendruomenė beveik vienbalsiai patikėjo direktorės pareigas (daugiau apie Panevėžio lyderę – 2021 m. gruodžio mėn. „Akiratyje“ Nr. 12 (423)).

Paklausta, kaip nuo 2023 m. pradžios sekasi dirbti pagal akredituotos įmonės modelį, direktorė pripažįsta, kad permainų komanda laukė įsitempusi. Tačiau nesklandumų būta tik pirmąjį mėnesį: tik iš pradžių žmonių buvo nedaug ir teko mažinti etatus, o paskui greitai akredituotų asmenų skaičius išaugo iki 120, tuo pačiu labai padidėjo ir finansavimas. Anot O. Kolodenskytės Di-Fazio, teko greitai persiorientuoti. Iki tol, kol veikla buvo vystoma vien iš projektų, tekdavo taupyti kiekvieną centą, o dabar, kai turima tiek paslaugų gavėjų ir skiriamas daug didesnis finansavimas, jau galima dirbti iš peties. Tapo įmanoma įsteigti daugiau etatų, sustiprinti komandą, įsigyti reikiamos įrangos ir pasijausti saugiau.

Akredituotas paslaugas gauna ir 10 Panevėžio rajono gyventojų. Jie dažnai lankosi PKC. Tačiau Rokiškio, Kupiškio, Anykščių kurtiesiems priskirti vietoje PKC specialistus kol kas nepavyko. Bėda, anot I. Kolodenskytės-Di Fazio, ta, kad šiuose miesteliuose nedaug kur-

čiųjų, jaunimas išvažiuojęs mokytis ar dirbti į didmiesčius. Tačiau ir šių rajonų kurčiųjų PKC nepalieka likimo valiai. Jiems, ir be finansavimo, centro specialistai suteikia visas reikalingas paslaugas, dažniausiai, kai jie atvyksta į PKC organizuojamus renginius, šventes.

Vadovė pabrėžė, kad kultūriniai, saviveikliniai renginiai labai svarbi centro veiklos dalis, besirikiuojanti iš karto po socialinių paslaugų.

Sigita Špokauskaitė – PKC senbuvė. Tiesa, dėl įvairių asmeninio gyvenimo įvykių centre dirba su pertraukomis. Užėmė įvairias pareigas, nuo 2019 m. iki dabar – socialinė darbuotoja. Be darbo PKC, Sigita dar dirba LGKVC Panevėžio teritoriniame skyriuje vertėja (daugiau apie S. Špokauskaitę skaitykite 2023 m. sausio „Akiratyje“ Nr. 1 (434)).

Sigita yra neprigirdinčioji, gerai besijaučianti ir tarp kurčiųjų, ir tarp girdinčiųjų. Tačiau, kaip pati atskleidė, trauka stipresnė į kurčiųjų pusę. Todėl ir čia dirbamas darbas mielas, kalba ir kultūra priimtina. Vienintelis trūkumas, jos pačios žodžiais, kad su informacinėmis technologijomis (IT) jai sunkiau susidraugauti. Tad, jei kurtieji kreipiasi su specifiniais klausimais dėl IT, darbuotoja paprašo jų užsukti į centrą antradienį, kai dirbs Ramūnas (Kabelis).

Pasak O. Kolodenskytės Di-Fazio, kaip socialinė darbuotoja, Sigita yra be galo atsidavusi savo darbui. Ji bėga, lekia padėti kurtiesiems neskaičiuodama darbo valandų. Direktorės teigimu, žinodami Sigitos gerą širdį, kai kurie kurtieji naudojami jos gerumu, kviečiasi ją, kad ateitų pagelbėti į namus, nors patys gali ateiti į centrą. Pasak Otilijos, vieną, ką reikėtų išmokyti Sigitai, tai kartais pasakyti griežtą „ne“.

Arūnė Rancovienė – PKC finansininkė, vienintelė komandoje yra girdinčioji. Specialybę įgijo Šiaulių kolegijoje. Kaip pati sako, dažniau bendrauja su skaičiais nei su žmonėmis. Pripažįsta, kad, nors įstaigos finansinė padėtis šiemet žymiai pagerėjo, veiklą planuoti ir dokumentus pildyti tapo sudėtingiau.

„Mes turime labai gerą ryšį ir puikiai viena kitą suprantame. Jei kas neaišku, ji visada paaiškina, duos pavyzdžių, patarimų. Tai žmogus, kuris visada padės ir kuriuo labai pasitikiu“, – džiaugėsi finansininkės darbu O. Kolodenskytė Di-Fazio.

Kristina Kudirkienė – niekada nepritrūkstanti idėjų darbuotoja. Kolegų vertinama už aktyvumą, įgimtus komunikacinius gebėjimus, empatiją, o vadovės – už nepriekaištingai organizuojamus renginius

Džiuljeta Indrelienė.

Rimantas Indrelė.

Ramūnas Kabelis.

Rūta Noreikienė.

Rasa Rutkauskaitė.

ir šventes. Kristina centre dirba nuo 2019 m. vasario mėn. Anksčiau ji buvo atsakinga už dienos užimtumą ir meninių gebėjimų lavinimą, o nuo 2021 m., be šios veiklos, dar yra ir individualios paslaugos neįgaliesiems asistentė (daugiau apie darbuotoją skaitykite 2020 m. birželio mėn. Nr. 6 (407)).

Kristina teigia, kad jos „arkliukas“ yra meninė veikla, ypač patinka komedijų kūryba, režisavimas. Liūdniausia, anot jos, kad siaurėja saviveiklininkų ratas. Jaunimas išvyksta į sostinę, kiti, kurie norėtų dalyvauti, dirba pamaininį darbą ir būna pavargę. Tenka labai derinti užsiėmimų laiką.

Kalbėdama apie savo antrąsias pareigas, moteris sako, kad kurtiesiems paslaugų prireikia pačių įvairiausių: nuo asmeninių įgūdžių stiprinimo iki pagalbos tvarkant reikalus valstybinėse, savivaldybės institucijose. Naujų iššūkių darbe kilo, kai po Rusijos pradėto karo į Lietuvą atvyko pabėgėliai. Ypač nelengva buvo surasti ukrainiečiams būstus nuomai, nes savininkai dvejojo, ar užsieniečiai bus pajėgūs susimokėti. Dabar, tikino pašnekovė, dirbti su šiais žmonėmis jau lengva – daugelis iš jų jau turi darbus, gyvenamąsias vietas ir čia kuria savo ateitį.

Siekdama kuo geriau atlikti savo tiesiogines pareigas, dviejų vaikučių mama K. Kudirkienė nuo šių metų ryžosi Panevėžio kolegijoje studijuoti socialinį darbą.

Džiuljeta Indrelienė skaitytojams taip pat pažįstama herojė (apie D. ir R. Indrelius rašėme 2022 m. gruodžio mėn. „Akiratyje“ Nr. 12 (433)). Nuo 2020 m. moteris dirba patalpų priežiūrėtoja, o nuo šių metų pradėjo dirbti individualios paslaugos neįgaliesiems asistente.

„Prieš trejus metus įsidarbinusi patalpų priežiūrėtoja, Džiuljeta atliko ne tik tiesiogines savo pareigas, bet ir kaip savanorė rūpinosi iš namų neišeinančiais senjorais, teikdavo jiems informaciją, organizuodavo sveikinius jubiliejų progą. Ji yra senjorų lyderė, todėl pagerėjus finansinei padėčiai oficialiai ją įdarbinome individualios paslaugos neįgaliesiems asistente“, – sakė Otilija.

Rimantas Indrelė iki šiol buvo PKC savanoris, o nuo šių metų rugpjūčio mėnesio dirba aplinkos priežiūros specialistu. Pasak O. Kolodenskytės Di-Fazio, Rimantas jau ne pirmus metus savanoriauja centre.

„Visiems buvo keista, kad Rimantas be jokio atlygio grėbdavo lapus, pjaudavo žolę, valydavo sniegą. Todėl, gavę šiemet didesnį finansavimą, nusprendėme, kad pats laikas keisti Rimanto statusą iš savanorio į darbuotoją. Tai labai aktyvus, rūpestingas žmogus, ekskursijų organizatorius. Stengiasi, kad centras klestėtų“, – gyrė Rimantą už iniciatyvumą lyderė.

Ramūnas Kabelis nuo 2020 m. buvo atsakingas už dienos užimtumo veiklas, o nuo 2021 m. dirba individualios paslaugos neįgaliesiems asistentu. Be darbo centre, Ramūnas yra Panevėžio kurčiųjų mokyklos (PKNPM) informacinių technologijų mokytojas, bendrabučio auklėtojas ir visų galų meistras. Informacinių technologijų specialybę jis yra įgijęs buvusiam Šiaulių universitete, o pedagogiką studijavo Vilniaus universitete.

R. Kabelis mena, jog jo darbas centre prasidėjo nuo savanorystės: vedė renginius, derino garso, apšvietimo aparatūrą, talkino ruošiantis renginiams. O dabar, be visų šitų darbų, vieną dieną per savaitę, o tai būna antradieniais, sukasi išsijusęs kaip informacinių technologijų specialistas. Toks centre jis yra vienas.

Paslaugų poreikis tądien gausus: žmonėms reikia pagalbos sugedus telefonui, kompiuteriui, prašo įdiegti norimas programas. Kai kam reikia padėti susimokėti mokesčius, kai kam padėti apsispręsti, kokį tiekėją rinktis, paaiškinti visus privalumus ir trūkumus, padėti sudaryti naujas sutartis.

„Ramūnui tenka dorotis ne tik su žmonėmis kylančiais IT naudojimo iššūkiais, ant jo pečių gula visa ūkinė centro našta – jis yra ir „nerašytas“ centro ūkvedys. Be to, jis – žmogus, turintis auksinę kantrybę, kurios reikia dirbantiems su senyvo amžiaus žmonėmis“, –

kaip ir kiekvienam komandos nariui, taip ir R. Kabeliui, gerų žodžių negailėjo direktorė.

Rūta Noreikienė, individualios paslaugos neįgaliesiems asistentė, yra jauniausia centro darbuotoja, į komandą įsitraukusi 2023 m. rugpjūtį. Rūta yra kurčia nuo gimimo. Pirmoji jos įgyta profesija – apskaitininkė-kasiniukė, o nuo šių metų Panevėžio kolegijoje studijuoja socialinį darbą.

Specialistė, kaip ir kiti jos kolegos, teikia visas būtinas socialines paslaugas, dalyvauja renginių, švenčių organizavime. Rūta pripažįsta, kad kartais kyla nesklandumų su vyresnio amžiaus žmonėmis dėl jų vartojamų senų gestų, bet pamažėle iššūkių mažėja, kuo ilgiau dirba, tuo geriau juos supranta. Direktorė vertina Rūtą už aktyvumą, drąsą, nebijojamą klausti ir pastangas mokytis.

Rasa Rutkauskaitė yra įgijusi socialinio darbo bakalauro ir socialinės pedagogikos magistro laipsnį, centre atsakinga už dokumentacijos tvarkymą. Turi nežymų neprigirdėjimo laipsnį. Pasidalija, kad klausos aparatas sudaro galimybę girdėti garsus, kurių negirdėdavo anksčiau. Tai, anot pašnekovės, atveria galimybes būti girdinčiųjų ir kurčiųjų pasaulyje.

Beje, su kurčiaisiais pirmą kartą mergina tiesiogiai susidūrė jau suaugusi. Pablogėjus klausai, pradėjo mokytis gestų kalbos, pakerėta jos grožio, perėjo prie intensyvių studijų, kad gerai jos išmokytų.

Rasa PKC yra dirbusi prieš dešimt metų, o vėliau, persikėlus gyventi į Kauną, dirbo ne pagal specialybę. Džiaugiasi, kad prieš du mėnesius, pakviesta direktorės, galėjo vėl grįžti į kurčiųjų bendruomenę ir pradėti dirbti pagal išsilavinimą.

Pažintį su PKC darbuotojų komanda norėtume užbaigti R. Rutkauskaitės palinkėjimais kolegoms ir sau: „Kad dirbant šį, kartais nelengvą darbą nepristigtų kantrybės, ištvermės ir užuojautos. Kad pasiaukojamas darbas dėl kitų sugrįžtų šimteriopu gerumu.“

R. Leonavičienė: 20 metų vadovaujamo darbo ir iššūkių

Ramunę, dar mažą mergaitę, tėveliai Danutė ir Rimantas Ramoniai dažnai kartu su savimi vesdavosi į kurčiųjų sueigas. Jau tuomet mergaitės neapleido pojūtis, kad jiems ir jų draugams sunku tai, kas girdintiesiems paprasta. Tad vėliau nė truputėlio nedvejojo: užaugusi bus gestų kalbos vertėja, bus informacijos tiltu tarp girdinčiųjų, kaip ji, ir kurčiųjų, kaip jos tėveliai. Taip viskas ir buvo. Pamažėle moteris svajonę praauugo, ji virto vizija, kurią mes vadiname informacijos prieinamumo žmoniems su klausos negalia strategija. Ją Lietuvos gestų kalbos vertimo centro (Vertimo centras) direktorė Ramunė LEONAVIČIENĖ šiandien realizuoja jau ne viena, bet kartu su 117 gestų kalbos vertėjų kaip Vyriausybės užduotį įstaigai. Vadovės pastangas įvertino valstybė. Už profesionalumą organizuojant vertėjų darbą LR Prezidentas Gitanas Nausėda šiemet R. Leonavičienę apdovanojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi. Vertimo centro direktorė – gruodžio leidinio pašnekovė.

Vadovaujamose pareigose paminėjote savo veiklos 20-metį. Apžvelkime Jūsų įveikto kelio atkarpą. Kokie darbai ir pasiekimai ženklina šį laikotarpį?

Metai praėjo greitai ir buvo labai turiningi: kupini iššūkių, atradimų džiaugsmo, produktyvaus bendradarbiavimo, naujų pažinčių ir išmintingų sprendimų. Teko kurti visiškai naują gestų kalbos vertimo paslaugą, nes anksčiau ši paslauga neegzistavo, buvo prilyginta socialinei paslaugai, o lietuvių gestų kalbos vertėjo (toliau – vertėjai) profesija neturėjo statuso. Nebuvo skiriama dėmesio kvalifikacijos kėlimui, nebuvo vykdomos vertėjų atestacijos, valstybiniu lygiu netgi nebuvo patvirtinta darbo užmokesčio apmokėjimo tvarka. Vertėjo profesija tiesiog nebuvo įteisinta jokiuose Vyriausybės nutarimuose.

Tad reikėjo įdėti labai daug pastangų, kad pasiektume visa tai, ką turime šiandien. Gestų kalbos vertėjo profesija tapo prestižine, ji yra vertinama ir matoma, vertėjai verčia svarbiausiuose visų valstybės institucijų renginiuose stovėdami šalia Prezidento ir kitų aukščiausių šalies pareigūnų. Jie tapo neatšiejama TV laidų ir įvairiausių renginių dalimi ir šių paslaugų svarba pagaliau visiems yra akivaizdi ir suprantama. Šia profesija domimasi, apie ją kalbama žiniasklaidoje, taip pat niekas neabejoja jos išskirtinumu, pripažįsta ir jos sudėtingumą.

Esu laiminga, jog per visus šiuos metus turėjau galimybę įgyti neįkainojamos patirties bendraudama su daugybe savo darbui atsidavusių žmonių, savo sričių profesionalais, mokytis iš jų ir semtis patirties, prisidėti prie Kauno apskrities gestų kalbos vertėjų centro steigimo bei Lietuvių gestų kalbos vertimo centro struktūrinių pokyčių. Taip pat 10 metų teko garbė dirbti Lietuvių gestų kalbos vertėjų centro asociacijos prezidente.

Žinių ir patirties sėmiausi iš Europos gestų kalbos vertėjų forumo (EFSLI), Pasaulinės gestų kalbos vertėjų asociacijos (WASLI) kolegų. Teko daug bendrauti su užsienio ir Lietuvos įvairių institucijų atstovais, priimti WASLI, EFSLI delegacijas Lietuvoje, daug dirbau su įvairiomis organizacijomis – kartu įrodėme vertėjo profesijos svarbą.

Visuomet buvau ir esu atvira naujovėms. Tad ne tik domėjausi naujausiomis tendencijomis ir pasiteisinusiomis geriausiomis praktikomis, bet ir degiau noru jas atvežti į Lietuvą. Džiaugiuosi, jog geriausią patirtį pavyko pritaikyti Lietuvoje. Vertimo centras nuolat siekia pasinaudoti technologine pažanga, eiti koja kojon su laikmečiu, atliepti besikeičiančius vartotojų poreikius. Šiandien esame gerai įvaldę technologijas ir gestų kalbos vertimo paslaugos yra prieinamos įvairiais būdais.

Vertimo centras yra, palyginti, jauna organizacija, bet per visą gyvavimo laikotarpį išgy-

R. Leonavičienė ir LR Prezidentas G. Nausėda.

veno daug permainų. Pati pradžia buvo Kauno apskrities gestų kalbos vertėjų centras, įsteigtas 2003 metų gruodžio 31 d. Į jį perėjo dirbti gestų kalbos vertėjai, kurie anksčiau dirbo Lietuvos kurčiųjų draugijos sistemoje.

2010 m. buvo panaikintos apskritys ir mes tapome Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įstaiga. Iki 2010 m. didžiuosiuose Lietuvos miestuose veikiantys vertėjų centrai aptarnavo po dvi apskritys. Po to, 2019 m. šie centrai sujungti į Lietuvių gestų kalbos vertimo centrą, kuris dabar pavaldus Neįgalųjų reikalų departamentui. Nuo 2024 m. centras bus pavaldus Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai.

Vertimo paslaugų laukas plečiasi neįtikėtinu greičiu. Lyginti, kas buvo prieš 20 metų ir dabar, turbūt nėra neverta. Bet įdomu, ar ženklius apimčių pokyčiai „mūsų laikais“?

Sudėtinga lyginti, nes keitėsi paslaugų skaičiavimo tvarka. Tačiau ataskaitose matome, kad jei 2019 m. iš viso suteikėme 59 362 gestų kalbos vertimo paslaugas, tai 2022 m. vien nuotolinių paslaugų buvo suteikta 57 374. 2022 m. patenkinome 97,3 proc. viso paslaugų poreikio. Manau, komentaro čia nereikia. Patys skaičiai kalba už save. (Šypsosi.)

Ar žmonės su klausos negalia naudojami jiems teikiamomis kolektyvinėmis vertimo paslaugomis? Ar jos pasiekia tikslą? Kaip sužinote, pvz., kad kurtieji stebi Seimo plenarinius posėdžius, atskirų savivaldybių tarybų posėdžius, žiūri verčiamas regioninės televizijos laidas?

Kurčiųjų bendruomenė nėra didelė ir mes visi esame glaudžiai susiję, tad ir atgalinis ryšys yra. Vertėjai gana gerai pažįsta tikslinę kurčiųjų grupę, mato jos įsitraukimą bei aktyvumą įvairiuose renginiuose. Mes nuolat kviečiame pildyti paslaugų vertinimo anketas ir jose įvertinti suteiktas renginiuose paslaugas. Tačiau norėtume gauti dar didesnę atgalinį ryšį: kas buvo gerai, kur vertėjo stiprybės, o kur reikėtų dar patobulėti, į kurią sritį pasižili. Tai mums svarbu.

R. Leonavičienė su centro IT specialistais ir skyriaus vedėja L. Juozaitiene. Su VIKO vertėjų dėstytoju T. Ivanausku.

GESTŲ KALBA

WASLI konferencijoje su M. Radavičiumi.

Gestų kalbos vertimas yra nelengvas mokslas ir ne kiekvienas gali būti geru vertėju. Todėl vertėjui yra labai svarbu nuolatos gilinti žinias, kelti kvalifikaciją, kaupti praktinę patirtį. Tačiau rezultatas priklauso ne tik nuo jo, ne ką mažiau svarbus ir kurčio asmens bendradarbiavimas. Kurčiamam yra labai svarbu būti tiksliai išgirstam, todėl, kad jį išgirstų, reikia bendradarbiauti: kalbėti aiškiai, atkreipti dėmesį į tempą, būti kantriam.

Pristatyti dviejų stambių leidinių vertimai į gestų kalbą: „Lietuvos ateities vizija 2050“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucija. Ar tokių vertimų planuojama ir daugiau, t. y. ar numatoma eiti ir tekstų vertimų kryptimi? Taip pat neseniai LGKVC vertėjai pasidžiaugė susipažinę su taktinės gestų kalbos vertimais Ispanijoje. Galbūt tai buvo įžanga į planus mokytis teikti analogiškas paslaugas Lietuvoje?

Dėl jūsų paminėtų dokumentų vertimų, noriu pasakyti, kad tai mums buvo didelės apimties projektai, kuriems įgyvendinti prireikė daug laiko, jėgų ir kompetencijų. Buvo pasitelkti užsakovų specialistai dėl terminų vartojimo, konsultantai iš išorės, dirbo koordinatoriai, didelės vertėjų komandos. Šios iniciatyvos paprastai yra ne mūsų sumanymai. Vertimo centras yra priklausomas nuo užsakovų, Kurčiųjų draugijos, poreikių.

Taktinių paslaugų neteikiame, nes tokių mokymų Lietuvoje nėra, tačiau kol kas ir tokio poreikio nėra.

Kaip sekasi dorotis su valstybinių ir savivaldos institucijų interneto svetainių turinio pritaikymu asmenims su klausos negalia (nuo 2024 m. tam tikra apimtimi šių svetainių pritaikymas tampa privalomas)? Ar „neatims“ šie vertimai rankų iš individualių, kolektyvinių paslaugų gavėjų?

Mums tai yra didžiulis iššūkis. Ieškome sprendimo būdų, ir kad nenukentėtų kurtiesiems teikiamos vertimo paslaugos, ir kad galėtume patenkinti išaugusį minėtų vertimų poreikį. Galbūt šią problemą padėtų spręsti kompetentingų vertėjų, besispecializuojančių informacinės aplinkos pritaikymo vertimuose, grupės subūrimas? Svarstome.

Problemą spręsti padėtų ir naujų gestų kalbos vertėjų įdarbinimas. Deja, besirenkančių šią profesiją žmonių labai trūksta, todėl bendradarbiaujame su Vilniaus kolegija, didžiųjų Lietuvos miestų mokyklomis, pasakojame apie vertėjo profesiją, vertėjų darbą žiniasklaidoje. Dėkoju vertėjams, kurie padeda didinti profesijos žinomumą.

Daugiausiai kalbėjome apie paslaugų gavėjus, bet laikas pokalbiui apie didžiausią kiekvienos įstaigos turtą – savo žmones.

Šiuo metu gestų kalbos vertėjų komanda – 117 narių. Tiesa, šis skaičius labai greitai kinta, nes darbuotojai jauni, daugelis ejo ir eina motinystės ir tėvystės atostogų. Vis dėlto mūsų kolektyvas ir per atostogas neišbarsto profesinių ambicijų, vis daugiau Vertimo centro vertėjų ginasi ir apsigina aukštesnę kvalifikacinę kategoriją. Turime gerai tarptautinę gestų kalbą mokančių vertėjų būrį, todėl visavertiškai galime organizuoti tarptautinius renginius ir dalyvauti juose užsienyje. Daugėja vertėjų, gebančių versti iš anglų kalbos į lietuvių gestų kalbą, ir atvirkščiai. Visuose teritoriniuose skyriuose dirba mažiausiai po vieną vertėją su klausos negalia, tai mums padeda vietoje susidoroti su daugeliu iššūkių. Vertimo centro direktorės pavaduotojas Arūnas Bražinskas – rimta figūra tarptautiniu mastu, WASLI tarybos narys, tad atsakingas ne tik už visus Lietuvos vertėjus, bet

ir pasaulio GK kurčius vertėjus. Vadinasi, esame pastebimi ir tarptautinėje erdvėje. Bendrajame pagalbos centre dirba mūsų vertėjų padalinys, skubaus poreikio atvejais teikiantis paslaugas visą parą. Nors vertėjai ir labai užimti, nestokojame socialinių iniciatyvų, taip pat patys dalyvaujame nacionalinėse iniciatyvose.

Dar mes labai norėtume turėti galimybę specializuotis, nes neįmanoma išmanyti visų sričių, bet dėl vertėjų trūkumo tokios galimybės nėra. Jei specializuotumės, tiesiog sumažėtų vertimo paslaugų.

Stebint Jūsų kolektyvo darbą iš šalies atrodo, kad jums neįveikiamų užduočių nėra – visus poreikius didžia dalimi tenkinate. O kaip yra iš tikrųjų? Gal jūs tiesiog pergrupuojate savo vidinius rezervus ir nauji iššūkiai jums ir vėl tampa nebaisūs?

Manau, kad Vertimo centro viduje, ieškodami vidinių rezervų, padarėme viską, kas buvo įmanoma. Užsakydami apimtis neišvengiamai didėja, neišvengiamai reikia ir papildomų žmogiškųjų resursų. Kuo vertimo paslaugos tampa prieinamesnės, tuo aktyviau kurtieji jomis naudojasi. Anksčiau net nebuvo kalbos apie vertimą nuotolinių rinkimų, mokymų, seminarų, mokslų, studijų metu, šiandien visos šios galimybės vertėjų dėka yra prieinamos. Stengiamės užtikrinti visavertę LGK paslaugų prieinamumą, esame laimingi galėdami prisidėti prie kurčiųjų įtraukties, bet dėl to neišvengiamai didėja gestų kalbos vertėjų krūviai. Tad esame priversti prašyti vertėjų dirbti savaitgaliais ar po darbo valandų.

Keletą žodžių apie santykius su Lietuvos kurčiųjų draugija – didžiausiu vertimo paslaugų užsakovu.

Natūralu, jog tik bendradarbiaudami galime pasiekti rezultato, todėl su LKD dirbame išvien. Labai džiaugiuosi, kad sugebame palaikyti gerus tarpusavio santykius, nors mums tikrai netrūksta ir diskusijų, ir ginčų. Tačiau taip gimsta geriausi sprendimai, kompromisai ir rezultatai, kuriais galime didžiuotis.

Valstybės dieną Prezidentūroje su vyru Tomu.

M. Pošiūtė-Žeblienė: „Pedagogika – tai meno rūšis“

Mokytoja Milda POŠIŪTĖ-ŽEBELIENĖ – aistringa, kompetentinga ir įdomi pašnekovė. Jos minties magija įtraukia nuo pirmo žodžio ir iki paskutinio sakinio nebepaleidžia. Jai rūpi. Mūsų gyvenimai, kurtieji mokiniai, gestų kalba, kasdieniai ir šventiniai reikalai. Dviejų vaikų mama savo taikliais pastebėjimais, įtaigia ir provokuojančia rašymo maniera, sodriu žodžiu intriguoja ir socialiniuose tinkluose. Kaip viskam ir užtenka laiko...

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

M. Pošiūtė-Žeblienė yra baigusi lietuvių ir anglų kalbos filologijos bakalauro studijas, taip pat filologijos magistro studijas. Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre dirba nuo 2000 m., yra mokytoja ekspertė. Moko kurčius ir neprigirdinčius vaikus lietuvių kalbos ir literatūros bei etikos. Turi auklėjamąją III gimnazijos klasę. Yra ne vienos mokyklos priemonės kurčiųjų mokykloms autorė ir bendraautorė, centro tarybos pirmininkė.

Esate vertinama už nepriekaištingą lietuvių gestų kalbos mokėjimą. Tad klausimas turėtų būti tinkamu adresu: ar mokytojo vartojama LGK ir taikomas dvikalbis ugdymo metodas pamokose yra pakankamas gerų mokinių žinių garantas?

Ne metodai lemia gerą kalbos mokymą, bet mokytojo nuoseklumas ir kalbos mokymo metodologijos suvokimas apskritai. To suvokimo, beje, per mažai gauname studijų metais, tik per praktikas nušvinta, kaip ir kas. Bet ir tai – dar ne pradžia. Pradžia yra ryšys su mokiniu, mokiniais. Ryšys turi megztis ta kalba, su kuria mokinyse ateina, vėliau kalbų ratas plečiasi. Juk ne visi mokiniai ateina jau komunikuodami gestų kalba arba turėdami lietuvių kalbos pagrindus, ateina ir be jokios kalbos pradmenų arba ateina su kita gimtąja kalba. Visokių variantų yra. Lietuvių kalbos, kaip ir bet kurios kalbos, mokymas nėra kažkoks ypatingas – yra metodika, nuoseklumas, eiliškumas, labai svarbus vaiko amžius ir jį dominančių temų spektras. Tik užmezgus ryšį su mokiniu prasideda darbas, geriausio mokymo metodo paieškos, bandymai. Vienas metodas netiks visai grupei, mokytojas turi būti labai lankstus.

Apie jokią metodą negalėčiau kalbėti kaip apie universalų ar stebuklingą, bet kai kalbame apie gestakalbių mokinių mokymą – taip, gestų kalbos labai reikia. Mokytojas privalo

laisvai komunikuoti ir gestų kalba. Gestų kalba netrukdo lietuvių kalbos mokymui išvis, bet yra sakančių, kad trukdo, bandoma reanimuoti vienkryptį žodinį metodą. Galbūt turėčiau atsakymą, kodėl trukdo, ir ar tikrai problema slypi viename konkrečiame metode. Dažniausiai mes pamirštame esminį momentą – gestakalbiai neturi natūralios komunikavimo lietuvių kalba aplinkos kitur. Ir jeigu nėra tos kalbos nei namuose, nei komunikaciniame fone (radijas, TV ir pan.), o tą juk visada turi girdintieji, tai pagrindinis kalbos „gavimo“ šaltinis – mokykla ir skaitymas. Mokyklą lanko visi, skaito savarankiškai ir savo malonumui ar naudai – retas kuris.

Žinome, kad LKNUC pedagogų bendruomenėje Jums kartais patikimas tarpininkės vaidmuo tarp mokinių ir kolegų, ypač kai reikia suprasti giluminius kurčiųjų mokinių poreikius, pagauti niuansus...

Iš tikrųjų, ne viskas man pavyko nuo pradžių: kai buvau jauna (jaunesnė 😊), turėjau daug vidinio ekscentriškumo, jis man gero, kai trukdė mokyti. Kaip mokytoja, per greitai nubrėždavau juodai baltas linijas, esu praradusi ryšį su savo mokiniais, esu ir nuvylusi savo mokinius, visko buvo. Bet išmokau vieną pagrindinę taisyklę – pagarba būtina, o familiarumas santykiuose su mokiniais – neleistinas. Negalios tema išvis yra labai jautri, reikia nieko nepriimti per asmeniškai, per dramatiškai, išlaikyti šaltas smegenis kritinėse situacijose, kartu labai švelniai priimti kito žmogaus pyktį, irzulį. Žinoma, aš darau klaidų, bet stengiuosi jas permąstyti, iškomunikuoti (ir šeimoje, ir su kolegomis). Gaila tik, kad sovietinis auklėjimas ir mokymas mus visus pažymėjo, aš nesu išimtis. Todėl labai nuoširdžiai noriu kitaip, man labai svarbu auginti, ugdyti laisvus žmones, tas tikrai sudėtinga. Kartais iš šalies ir mano draugams

Mokytoja ekspertė Milda Pošiūtė-Žeblienė.

atrodo, kad aš labai lengvai tai darau – bet ne, apmąstau kiekvieną žingsnį, kai tik galiu – situacijai pedantiškai pasiruošiu.

Esate sėkminga mokytoja. Kaip užrašytumėte savo profesinės sėkmės formulę?

Aš nelabai tikiu, kad pedagogikoje galima absoliuti sėkmė – vis tiek bus klaidų. Arba kad būna tik gryna nesėkmė – vis tiek kažką pats apie save supranti mokydamas kitus. Man asmeniškai labai padėjo praktika. Dabar jau turiu matymą, ką ant kokio kalbos mokėjimo ar mokymo slenkščio esant reikia daryti toliau, kaip susidėlioti „gramatikos dėžutę“, ką prie kokio gramatikos karkaso prilipdyti – leksiką, tekstus ir pan.

Man labiausiai padeda pamokoje gebėjimas sugaudyti „į krūvą“ auditoriją. Galbūt čia ir yra esminė pamokos meistrystė – kai gebi sutelkti ir neutralizuoti nebūtiną nuotaiką tam, kad žmonės pasiimtų informaciją, žinias per tas 45 min. Mokykloje paaugliams mokyti ypač trukdo „visi kiti reikalai“, reikia mokyti juos palikti už durų savo problemas bent toms 45 min.

Ko sunkiau kurčius mokinius mokyti – gramatikos ar literatūros?

Mokiniams mielesnė gramatika, nes aiški struktūra, užduotys. Bet pavieniai gramatiniai išmokimai netenka prasmės, jei jie neatsiduria sakiny, tekste. Sudėtingiausia mokyti parašyti rašinį, tam reikia turėti šioj tokį turinį – būti perskaičius literatūros kūrinių, gebėti juos atsirinkti konkrečiam rašiniui pagal temą. „Iš lemputės“ rašyti čia taip pat nepavyks, nes rašant iš savo patirties pirmiausiai jos reikia turėti. Mokiniams nelengva mintis dėlioti raštu, nes mintyse kurtieji ir neprigirdintieji mąsto gestais, o turi parašyti lietuviškai – tarsi kita, užsienio kalba, nėra jokio vertėjo, pagalbininko.

LKNUC skaitykloje.

2023 m. vasaris: su kolege prie šimtadienio sienelės.

Literatūros mokyti – gryniasias malonumas, bet irgi svarbu nenuslysti pateikiant jau į LGK išverstus tekstus. Skaityti patys mokiniai neretai nenori, o padorus mokytojas negali duoti visko sukramtyto, aiškaus.

Man labai keista, kai žmogus susiduria su nauju tekstu ir iškart nori aiškumo, taigi, čia ir esmė – per naują tekstą patirti tai, ko dar nebuvo tavo patirtį.

Jeigu galėtumėte rinktis: įtraukti ar išbraukti K. Donelaičio „Metus“ iš kurčiųjų mokyklų programos – koks būtų Jūsų sprendimas?

„Metai“ yra ekstremaliai nuobodus tekstas, bet labai įdomi Kristijono Donelaičio asmenybė. Jis gyveno tokiu sudėtingu istoriniu laiku, kai vertybėmis išties buvo laikomas religingumas, darbas ir nuolankumas. Dabar dirbti be galvos, dirbti daugiausiai kito labui ir niekada nepasiginčijant atrodo tiesiog keistenybė. Apie tai irgi reikia kalbėti – tekstas atspindi konkretaus laiko vertybes. Donelaitis – mūsų klasicizmo pavyzdys, kodėl gi jį kažkur mesti, įtraukime, bet ir akcentuokime, koks Donelaitis buvo žmogus – užsispyręs ir nepaprastai talentingas. Mums nebūtina aukštinti, bet reikia ir nustoti gėdytis savo autorių, savo tekstų, visi tie literatūriniai tekstai žymi istorinį laiką, kurio jau niekada nebebus.

Donelaičio „nekenčiantiems“ reikia nueiti į R. Kazlo spektaklį „Ne pagal šio pasaulio madą“, tikrai verta.

Beje, ankstesnis klausimas jau tik retorinis: reikalavimai ir kurčių, ir girdinčių mokinių žinioms suvienodinti, tad Donelaitis bus. Tad ką mums žada toks sprendimas?

Aktualiausias ne pačių mokymosi programų suvienodinimas (nes jas mokytojai gali pritaikyti, pasirinkti tekstus, priruošti krūvas slenkstinių užduočių), o suvienodintos egzaminų programos ir užduotys (bet taip jau yra senokai – 4, 6, 8, II gimnazijos klasėms). Klausos sutrikimą turintiems mokiniams įveikti standartizuotus testus (2, 4, 6, 8 klasėse), pagrindinio ugdymo patikrą II gimnazijos klasėje ir parašyti 500 žodžių rašinį remiantis skaitytais teksta IV gimnazijos klasę baigiant nėra paprasta. Negelbsti toks menkas pritaikymas, kaip didesnis laiko rezervas egzaminu metu ar keli nukreipiamieji klausimai prie rašinio temos, ar mažesnis rašinio žodžių skaičius. Na, ŠMSM prieš sprendimų priėmimą konsultavosi. Yra žmonės, atsakingi už SUP mokinių ugdymo priežiūrą, yra išties visokių rekomendacijų parengta, tačiau egzaminų užduotys vis tiek visiems vienodos...

Ne paslaptis, kad tokių patikrų ir egzaminų nemaža dalis klausos sutrikimą turinčių mokinių neišlaiko, bet ateityje bus privaloma turėti išlaikytą 10 klasės patikrą (lietuvių ir matematikos), kad galėtum toliau rinktis vidurinę. Galbūt atsiras naujų išlygų mokiniams su negalia?..

Ir užsienyje patikros mokiniams su negalia – probleminės sritys. Pvz., Estijoje mokiniai

su negalia irgi laiko bendrąsias patikras, jose reikia surinkti 50 procentų taškų. Kai mokiniams tai nepavyksta (o dažnai nepavyksta), egzaminą parengia kitaip – iš to, ką mokinys konkrečiai mokėsi kaip specialiųjų ugdymosi poreikių turintis. Visi supranta, kad toks tarsi privalomos nesėkmės modeliavimas patikrų metu mokiniams su negalia nėra normali situacija, reikia tikėtis, kad apie tai dar diskutuosime.

Kodėl toks vargas išmokyti kurčiuosius pamėgti grožinę literatūrą?

Tai kad ir girdintieji ne visi skaito. Medijos mus visus pakeitė. Kai ilsiuosi, ir pati kartais noriu „paskrolinti“ ar filmo (kažko ir greitai), kartais – gamtos, kartais – knygos. Tik toks dalykas su tomis knygomis – čia įpročio reikalai, kuo rečiau skaitai – tuo mažiau, atrodo, ir reikia. Ir priešingai. Fantazija lavėja nuo pat pirmųjų gyvenimo metų, net nemokėdami kalbėti vaikai jau žaidžia imitacinius, vaidmenų žaidimus. Literatūra – labai plačių simuliacijų erdvė: niekada neskridęs, gali skraidyti, niekada nevogęs, pabūti vagimi ir t. t., bet reikia kažkaip rasti tas duris. O kaip? Tiesiog pradėti skaityti.

Visas pokalbis sukosi apie pastangas dėl kitų. O kur žydi Jūsų džiaugsmų laukas?

Pedagogika man patinka kaip tam tikra meno rūšis, ilgai jos mokiausi studijuodama, per praktiką mokausi iki šiol. Man nepaprastai patinka mokyti, ypač literatūros ir kalbų bendrai. Labai daug reiškia ir gestų kalba, jos įvairumas, kaita. Gal ji ir buvo vienas iš skatinamųjų veiksnių, kodėl likau dirbti šioje mokykloje. Nėra geresnės vietos mokytis kalbos kaip tik kasdien gyvai bendraujant. Kita vertus, nežinau, kartais išsigąstu savo gyvenimo aprašymo – šitiek metų čia.

Šiaip man be galo patinka gamta ir bibliotekos – būti jose ir skaityti be jokio tikslo, pasiruošti kokiam nors pranešimui – čia man yra nerealiausios atostogos, pranokstančios tobuliausią SPA. Dar be galo mėgstu klausytis istorijų. Turiu omeny, visokių mažų miestelių senolius, giminaičius, jie šitaip nerealiai pasakoja savo gyvenimus. Na, o didžiausia vertybė – laikas su šeima.

Susitikime su ŠMSM ministru G. Jakštu (pirma iš kairės).

Su mokiniais Pilzeno kogeneracinėje jėgainėje.

LKNUC: džiugus „sveiki“ ir nostalgiškas „sudie“

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro (LKNUC) Ikimokyklinio ugdymo skyrius gruodžio 15 d. pakvietė į įkurtuves. Adresu Filaretų g. 36A, duris atvėrė dažais kvepiančios, šviesiomis spalvomis akį traukiančios 6 darželio grupės.

„Patalpos jau buvo beprarandančios gerą išvaizdą, tad nusprendėme parengti projektą ir prašyti lėšų jų remontui. Mums pasisekė: iš valstybės biudžeto šiam tikslui gavome 320 tūkst. eurų. Įkurtuvių džiaugsmu nusprendėme pasidalinti ne tik tarpusavyje, bet ir pasikvietėme svečių: giminingų organizacijų, LKD, ŠMSM atstovų, tėvus“, – „Akiračiui“ apie pasidovanotą kalėdinę dovaną linksmai pasakojo LKNUC direktorė Svetlana Beniušienė.

„Tačiau tai tik pusė šios istorijos dalies. Likusioji – su visai kitokia pabaiga. Kitame mūsų

centro pastate, įsikūrusiame Vilniaus Antakalnio mikrorajone, adresu Bistryčios g. 9A, taip pat buvo veikiančių Ikimokyklinio ugdymo skyriaus grupių. Tiesa, pastaruosius 3 metus jų ten buvo 3, o dar 3 grupės veikė Filaretų g. patalpose. Po remonto visas grupes (šiame jų 5) jau sukėlėme į Filaretų g. Dabar pradedame Bistryčios g. 9A patalpų perdavimo Turto bankui procedūras“, – informavo vadovė.

Kitame ragelio gale išgirdusi nedviprasmiškas emocijas, direktorė paaikšino: „Reikia pripažinti, kad Bistryčios g. patalpas pastaruoju

metu išnaudojome neefektyviai. Vaikų mažėjo, o pastatą, beveik tuščią, turėjome išlaikyti. Ieškodami išeičių, pernai dalį patalpų panaudojome pagrindais buvome perdavę lopšeliui-darželiui „Pušaitė“.

Tačiau išsiskirti su Bistryčios g. pastatu, pripažinti pašnekovė, ir visai mokyklos bendruomenei lengva nebuvo. Juk ten daugybę metų veikusiame Lietuvos sutrikusios klausos vaikų ikimokyklinio ugdymo centre pirmuosius savarankiškus žingsnius žengė ne vienas dabar bendruomenėje žinomas lyderis. Tik neseniai centras tapo LKNUC skyriumi.

„Iš viso Bistryčios g. pastate kurčiųjų ugdymo istorija tęsėsi 60 metų“, – priminė S. Beniušienė, žadėdama, kad ateityje apie ten vykusį gyvenimą „Akiračio“ skaitytojams papasakos plačiau.

E. Grigelis: ekspertas, skaitantis iš lūpų ir paliktų žymių

Kristina RIMKIENĖ

Ernestas GRIGELIS – tai dar viena mūsų sutikta asmenybė, kuri metė iššūkį klausos negaliai. Nuo mokyklos laikų darbo ir pastangų tam pačiam tikslui pasiekti mūsų herojui dažnai prireikdavo daugiau, kiek – nežino jis pats, bet rezultatai yra akivaizdūs. Šiandien E. Grigelis yra kompetentingas ir vertinamas savo srities ekspertas, vidurinėsios grandies vadovas. Susipažinkime.

Esate klausos sutrikimą turintis žmogus ir dirbate neįprastą kurčiųjų bendruomenei darbą – atliekate eismo įvykių ekspertizės. Būtų įdomu sužinoti daugiau apie jūsų darbą ir pasiekimus.

Man 46 metai, gimiau Šiauliuose. Nešioju klausos aparatą, gestų kalbos nemoku, nedalyvauju kurčiųjų bendruomenės veiklose. Kai buvau jaunesnis, dalyvavau neprigirdinčio jaunimo veikloje. Šiuo metu gyvenu Šiauliu

Eismo įvykių ekspertas Ernestas Grigelis.

rajone, esu vedęs, auginu 4 girdinčius vaikus. Jau 22 metus dirbu Lietuvos teismo ekspertizės centre (toliau – centras), atlieku dviejų rūšių – eismo įvykių ir transporto trasologines ekspertizes, taip pat esu centro Šiaulių skyriaus vedėjas.

Kas tiriama mano minėtų ekspertizių metu? Eismo įvykių ekspertizės metu nustatomi transporto priemonių greičiai, atkuriami, kaip vyko transporto priemonių suartėjimas, jų su-

sidūrimas, pagrindžiama, ar kuris nors eismo dalyvis turėjo techninę galimybę išvengti eismo įvykio. Iš surinktų duomenų ir įrodymų surašoma specialisto išvada ar ekspertizės aktas, kur nurodoma, kokie eismo dalyvių veiksmai buvo netinkami ir lėmė eismo įvykį.

Transporto trasologinė ekspertizė tiria transporto priemonių pėdsakus kelyje, pėdsakus ant automobilių, automobilių sugadinimus. Jeigu reikia įrodyti, ar apskritai buvo kontaktas tarp konkrečių automobilių, yra tiriami automobilių sugadinimai ir lyginami tarpusavyje, t. y. aiškinamasi, ar automobiliai turėjo sąlytį, ar jų sugadinimai suderinami tarpusavyje, ar buvo padaryti ne nurodytų transporto priemonių tarpusavio kontakto metu.

Trumpam atsigręžkime į jūsų mokyklinius metus. Kaip klausos sutrikimas paveikė mokymosi rezultatus? Ar mokytojai padėjo, gilinoti į Jūsų padėtį, ar daugiau teko pačiam sukintis iš situacijų? Kurie dalykai sekėsi geriausiai, kurie sunkiau?

Iki mokyklos, pradinėse klasėse ir vidurinėje mokykloje papildomai lankiau puikios surdopedagogės Genutės Janušienės užsiėmimus. Mokytoja labai daug dirbo su manimi: kalbėjome, skaitėme, rašėme rašinėlius, diktantus,

atpasakojimus, labai gerai išlavino skaitymo iš lūpų įgūdžius. Taip pat turėjau puikią pradinę klasių mokytoją Onutę Tručinskienę, kuri man skirdavo daugiau dėmesio. Pavyzdžiui, sunkesnius ar pirmą kartą girdimus neįprastus žodžius – pavardes, terminus – paprašyta, arba buvo atveju, kad užtekdavo klausiamo žvilgsnio – pakartodavo arba užrašydavo ant lentos. Pradines klases baigiau labai gerais pažymiais. Vėliau mokiausi taip pat gerai. Geriausiai sekėsi tikslieji mokslai, neturėjau vargo ir su lietuvių kalba. Sunkiau sekėsi anglų, rusų kalbos.

Kaip sugalvojote mokytis ir kur siekėte specialybės, pagal kurią dabar dirbate?

Įstojau studijuoti į Vilniaus Gedimino technikos universitetą, transporto inžinerijos specialybę. Pasirinkimą lėmė balai. Galvojau, kad dirbsiu transporto įmonėje ar srityje, tiesiogiai susijusioje su transportu. Tuo metu nesvajojau apie dabartinį darbą. Net nebuvau girdėjęs apie ekspertinę įstaigą, atliekančią eismo įvykių tyrimus. Universitete vieni dalykai sekėsi geriau, kiti sunkiau. Studijoms einant į pabaigą, tą dieną, kai gyniausi baigiamąjį darbą, jau turėjau transporto įmonės darbo pasiūlymą ir žinojau, kur dirbsiu. Tačiau tą pačią dieną, apsigynęs baigiamąjį darbą, netikėtai gavau dar vieną pasiūlymą – dirbti Lietuvos teismo ekspertizės centre. Iš dviejų darbo pasiūlymų pasirinkau pastarąjį.

Kaip atrodo jūsų darbo diena?

Įprastai dirbu su dokumentais, tiriu ir analizuoju gautą medžiagą, atlieku skaičiavimus, modeliuoju eismo įvykius modeliavimo programa, siekiu atkurti eismo įvykius. Atlieku transporto priemonių apžiūrą, nuskaitau jų duomenis. Visų šių veiklų rezultatus apibendrinu surašydamas specialisto išvadą arba ekspertizės aktą. Pagal pareigas taip pat tenka spręsti eismo įvykių klausimus ar konsultuoti ikiteisminio tyrimo pareigūnus, prokurorus, teisėjus. Būna dienų, kai dalyvauju teismo posėdžiuose, kur atsakinėju į klausimus dėl surašytos specialisto išvados ar ekspertizės akto.

Kadangi reikia koordinuoti ir visą Šiaulių skyriaus veiklą, tai prie ankščiau minėtų veiklų dar prisideda ir administraciniai reikalai: sprendžiu bei derinu įvairius skyriaus vadovui priskirtus klausimus.

Kokių savybių reikia dirbant eksperto darbą?

Ekspertas turi būti atsakingas, kruopštus, gerai išmanyti savo ekspertinės veiklos sritį, domėtis srities naujovėmis. Mokėti aiškiai, logiškai dėstyti mintis, sugebėti argumentuoti apginti savo nuomonę.

Ar susiduriate su komunikacijos sunkumais? Kaip juos sprendžiate?

Kadangi pats darbo pobūdis yra toks, kad nedirbu triukšmingoje aplinkoje, netenka

nuolat bendrauti su dideliu skaičiumi triukšmingų žmonių, todėl nesusiduriu su komunikacijos sunkumais. Darbe atitinkamai pritaikė vietinius telefonus.

Be abejo, metams bėgant klausia silpsta, tenka dažniau keisti klausos aparatą. Vengiu ilgo buvimo triukšmingoje aplinkoje. Bendraudamas su žmonėmis, stebiu jų veidus, kai kada tenka pasinaudoti skaitymo iš lūpų įgūdžiais.

Ar sportuojate? Jums irgi galioja fiziniai normatyvai?

Man jokių fizinių normatyvų nėra. Lietuvos teismo ekspertizės centras priklauso Teisingumo ministerijai ir nėra statutinė organizacija. Fiziniai normatyvai yra privalomi Vidaus reikalų ministerijos pavaldume esančios policijos struktūros darbuotojams.

Kokie pomėgiai, veiklos padeda atsipalaiduoti po tokio sudėtingo ir įtempto darbo?

Laisvalaikio po darbo neturiu. Šeima didelė, nekilnojamas turtas irgi reikalauja priežiūros, todėl laisvalaikis, kaip mes jį suprantame, daugiausiai būna per atostogas arba valstybinių švenčių dienomis, kai jos nesutampa su savaitgaliais. Tuomet planuoju išvyką, kelionę arba bent išvažiavimą iš namų su šeima, priklausomai nuo turimų laisvų dienų skaičiaus.

50 metų prie automobilio vairo

Sovietmečiu, iki 1973 m. kurtiesiems nebuvo leidžiama vairuoti nei automobilių, nei motociklų. Nedraudė važinėti tik dviračiais ir motorizuotais dviračiais, nes tokių priemonių Lietuvos kelių inspekcija neregistravo.

Vanda VAITKUTĖ

Aktyviausi kurtieji: A. Galčius, R. Dovydnas, A. Jasiūnas, A. Zinius, G. Fedorovskich, G. Strumskis, R. Balaišis – jau buvo spėję išsiaiškinti, kad Vakarų Europoje negirdintys žmonės seniai vairuoja automobilius. Tad lietuviai prie šio klausimo vis grįždavo ir grįždavo Draugijos susirinkimuose. Lietuvos kurčiųjų draugijos vadovai, raginami kurčiųjų bendruomenės aktyvo, žodžiu ir raštu kreipėsi į to meto Lietuvos kelių inspekciją ir įrodinėjo, kad kurtieji asmenys, ne prasčiau už girdinčiuosius, gebėtų vairuoti ir saugiai važinėti.

Galiausiai Lietuvos kelių inspekcija kartu su Kurčiųjų draugija parašė bendrą raštą valdžiai Maskvoje, įrodinėdamos, kad klausos negalia netrukdo vairuoti. Automobiliuose esą yra įrengti vadinamieji tachometrai, kurie rodo, kada užvedamas variklis ir kokio dažnio apsuksomis dirba. Be to, kurti žmonės yra jautrūs

virpesiams ir jaučia, ar variklis dirba gerai.

1973 m. vasarą iš Maskvos atėjo atsakymas, kuriame Lietuvos kelių inspekcijai buvo nurodyta leisti rengti eksperimentą, kuriam pasibaigus bus sprendžiama dėl kurčiųjų tinkamumo būti vairuotojais.

Grupė norinčiųjų dalyvauti eksperimente susidarė greitai. Pirmąją grupę globojo Lietuvos kurčiųjų draugija, todėl finansinių sunkumų nebuvo.

Kursantai, suprasdami eksperimento svarbą ir bendruomenės lūkesčius, stropiai mokėsi, užsiėmimų nepraleidinėjo. Kursai truko 3 mėnesius, po jų bandomąjį egzaminą vieni silpniau, kiti geriau išlaikė visi. Po to laukė tikras valstybinis egzaminas. Tapo žinoma, kad visi gavo B kategorijos vairuotojo pažymėjimus. Tačiau su pažymėjimų įgijimu eksperimentas nesibaigė. Teko metus važinėti, kol įrodė, kad

R. Dovydnas – 50 metų prie automobilio vairo.

kurtieji geba vairuoti ir nekelia avarinių situacijų kelyje.

Bet ir vėliau Lietuvos kelių inspekcijoje nebuvo užregistruota jokių kurčiųjų vairuotojų padarytų eismo taisyklių pažeidimų.

Antroji kurčiųjų vairuotojų grupė Vilniuje buvo sudaryta 1988 m. rudenį. Vėliau norinčiųjų vairuoti grupes organizavo LKD teritorinės valdybos.

Senjorų susirinkimaj pasižymi dalyvių gausa.

Kvietinis lektorius A. Kubaitis.

Bičiuliai neatsistebėjo buvusios jų mokyklos, LKNUC, pokyčiais.

Kaip suspėti su Vilniaus senjorais?

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

„Mes visada išliekame jauni, kūrybingi ir naudingi...“, – taip sostinės senjorų klubą „Bičiuliai“ nuotraukų stende pristato Vilniaus kurčiųjų centras. Kalbinti centro darbuotojai tikino, kad po kiekvienu šiuo žodžiu iš naujo pasirenkę pasirašyti: bendruomenės senjorams jie negaili komplimentų.

Kelionių „virusas“

Rūta Rentelienė. „Šiandien vakare išvykstame į kalėdines mugės į Čekiją, Vokietiją ir Lenkiją“, – tokia buvo pirmoji „Bičiulių“ klubo pirmininkės žinia. – Keliaujame, žinoma, ne vien senjorai, įvairaus amžiaus asmenys iš Panevėžio ir Vilniaus.“ Sunku buvo ir patikėti. Juk ką tik senjorai susirinko (gruodžio 7 d.) į paskutinį šiųmetį savo susirinkimą, o vakare kelia sparnus į užsienį. Tai koku greičiu jie geba suktis?

Iš tikrųjų, tai stebėtis nereikėtų. Pvz., pirmininkė p. Rūta jaunesnė už jauną. Savo „Facebook“ paskyroje deda tokius įdomius, linksmus dalykėlius, taip valdo informacines technologijas, kad atrodo, jog sekate pasaulį skersai ir išilgai išmaišiusią 20-metę merginą.

„Kokie klubo planai 2024 m.“ – perklausia pašnekovė. Pasirodo, p. Rūta ne tik pati nenustygsta vietoje, bet ir negalios draugus kelionių „virusu“ užkrėtė. Todėl visi kitąmet planuoja 10 dienų kelionę į Kroatiją, ilgą išvyką, kad spėtų ir po lankytinas vietas pasižvalgyti, ir kalnų oru bei Adrijos jūros malonumais pasimėgauti.

Dar senjorai atidžiai seka Vilniaus kurčiųjų centro naujienas „Facebook“ paskyroje ir derinasi prie bendruomenės planų. Taip jiems pavyksta išsaugoti bendrystę, kartu sutikti šventes ir sudalyvauti renginiuose.

Bičiuliai pamėgo išvykas po Lietuvą pagal projektą „Kurčiųjų meno pasaulis – pamatykime ir susipažinkime“. Pasak pirmininkės, tai labai mielas gyvenimo pajvairinimas.

R. Rentelienė dar pasidžiaugia, kad Vilniaus kurčiųjų centras senjorams į talką delegavo labai šaunią darbuotoją Nijolę Karmazienę. Jai talkinant viskas vyksta sklandžiai.

Pasisėdėjimai prie arbatos puodelio

Rima Dargienė jau 15 metų yra „Bičiulių“ klubo narė ir vos ne tiek pat – klubo vicepirmininkė. „Taip, man šios pareigos patinka, bet tik prašau visų nesiūlyti manęs pirmininke, nenoriu“, – šypsosi pašnekovė. Tai labai išsilavinusi ir apsiskaičiusi moteris. Jos universalių žinių ir patirties dažnai prireikia negalios draugams. Ir tądien ją, vos pasirodžiusią centre, apstojo ratu bičiuliai. Tad mudvi vos suradome laisvą minutėlę pasikalbėti.

Kartu pasidžiaugiamo, kad kartais ir „Akiratis“ pasufleruoja pokalbių temų bičiuliams. Štai perskaitė p. Rima kurčiųjų laikraštyje apie LKSK sportininkų veteranų tarptautinius pasiekimus ir pasikvietė po-

Pakeliui į lankytiną vietą.

kalbio Arūną Kubaitį, Tomą Kuzminskį, kad apie pergalės sužinotų iš pirmų lūpų.

O dėl kurčių vairuotojų 50-mečio sukakties senjorai „Akiratį“ aplenkė: gruodžio 7 d. susirinkime Ramūnas Dovydenas, pirmosios vairuotojų grupės dalyvis, buvęs aktyvistas už vairavimo teisę kurtiesiems, jau dalinosi prisiminimais, kaip ten viskas buvo. Senjorai klausėsi, lingavo galvomis ir šypsojosi. Kurgi ne, juk p. Ramūnas toks puikus pasakotojas...

Susirinkimuose gvildenamos temos, anot p. Rimos, pačios įvairiausios: nuo – kaip saugotis naminėmis priemonėmis peršalimo ligų, stiprinti imunitetą, iki – pasaulio ir Lietuvos naujienų apžvalgos (pašnekovė jas ir rengia), kartais – ir kylančių nariams teisinių klausimų aptarimo.

„Į kiekvieną susirinkimą ateina nuo 50 iki 70 narių“, – sako p. Rima. Pasirodo, kai kilo mintis po kiekvienos sueigos, kuri vyksta kiekvieno mėnesio pirmąjį ketvirtadienį, daryti pasisėdėjimą „Židinio“ salėje prie arbatos puodelio, klubo dalyvių skaičius ženkliai pradėjo augti ir pasiekė aukštumas. Ir kažin ko tokie pasibuvimai, anot pašnekovės, nekainuoja, o naudos yra neįkainojamos: nuoširdus pokalbis gydo, žvalina ir augina sparnus.

Tarsi mažasis „trečiojo amžiaus universitetas“

Anot **Rimos Paulauskienės**, Vilniaus kurčiųjų centro direktorės, senjorai sudaro nemažą dalį viso akredituotų socialinių paslaugų gavėjų skaičiaus, tad Šv. Kazimiero g. 3 pastate jie – dažni lankytojai. Ir dalyvauja ne tik pagrindinėse centro veiklose, bet ir papildomose: savanorių organizuojamose ekskursijose, edukacijose, užimtumo veiklose.

Vadovė sužavėta senjorų susirinkimų temų įvairove. Pvz., pastarajame renginyje, teigė, pati labai susidomėjusi iš klausė R. Dargienės parengtą paskaitėlę apie Indijos kurčiųjų organizaciją. „Labai vertiname klubo aktyvistus, daug darančius dėl savo negalios draugų. Jų dėka senjorų bendruomenė aktyvi, bendrauja, keliauja, pramogauja ir edukuojasi“, – pasididžiavimo bičiulių stiprybėmis neslėpė R. Paulauskienė.

„Bičiulių“ klubas įsteigtas 1992 m. Klubą pirmininkai (iš eilės): Augustinas Zinius, Henrikas Juchnevičius, Leonida Mikiškienė, Liudmila Deveikienė (trumpai), Valerija Viršilienė, dabartinė vadovė R. Rentelienė.

Kurčiųjų meno pasaulis – pamatykime ir susipažinkime

Nuo 2016 m. VšĮ Vilniaus kurčiųjų centras kviečia šalies viešųjų bibliotekų lankytojus susipažinti su pasaulio kurčiųjų meno istorija – išgirsti apie žymius pasaulio kurčius dailininkus, kurčių dailininkų judėjimo de'VIA atstovus, dailės studijas baigusius Lietuvos kurčius dailininkus. Įgyvendindamas projektus „Kurčiųjų meno pasaulis – pamatykime ir susipažinkime“, per septynerius metus (dėl COVID-19 pandemijos projektas nevykdytas tik 2021 m.) Vilniaus KC kurčių dailininkų parodas surengė ir kurčiųjų meno istoriją pristatė jau 35-iose šalies viešosiose bibliotekose.

Vilniaus KC inf.

Šiomet „Kurčiųjų meno pasaulis – pamatykime ir susipažinkime (2023)“ projekto partnerėmis noriai sutiko būti Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešoji biblioteka, Akmenės rajono savivaldybės viešoji biblioteka, Pasvalio

Mariaus Katiliškio viešoji biblioteka, Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka, Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Minėtose bibliotekose buvo galima ne tik susipažinti su pasaulio kurčiųjų meno istorija,

bet ir pamatyti keturių per atkurtos Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį dailės studijas baigusius dailininkų – levos Augaitytės, Silvanos Hacking, Lino Podiriakos, Vytauto Vanago – darbus, pabendrauti su jais pačiais.

Kaskart į parodų atidarymus vyksta nemaža grupė kurčiųjų iš Vilniaus, apsilanko vietos kurčiųjų bendruomenės nariai. Po kiekvieno tokio renginio kurtieji (vilniečiai ir vietiniai) kviečiami į teminę-educacinę ekskursiją „Šalies regionų ir miestų kultūrinis savitumas“. Šias ekskursijas veda miesto gidai – ir ekskursijų, ir įvairių edukacinių programų metu visuomet verčiama į gestų kalbą.

Projektą „Kurčiųjų meno pasaulis – pamatykime ir susipažinkime (2023)“ finansuoja Lietuvos kultūros taryba.

Parodos atidarymas Pasvalio M. Katiliškio viešjoje bibliotekoje.

Ekskursija Pasvalio Smegduobių parke.

„Mimikos“ nominacija

„Akiračio“ inf.

Tarptautinės žmonių su negalia dienos proga Lietuvos žmonių su negalia sąjunga pakvietė į tradicinį ypatingų teatrų festivalį-forumą „Begosas“. Tarp Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatre pirmą kartą vykusio festivalio dalyvių buvo ir režisierės Janinos MAŽEIKIENĖS vadovaujamas Vilniaus kurčiųjų centro liaudies teatro „Mimika“ kolektyvas.

Ypatingų teatrų fiestai mūsų trupė parengė judesio miniatiūrą „Prisiminimai“. Scenos kūrinys konkurse pelnė Dramatiškiausio spektaklio nominaciją.

Festivalyje dalyvavo įvairias negalias turintys artistai – judėjimo, regos, klausos. Renginyje buvo nemokamas, taigi, prieinamas vi-

siems, norintiems išvysti ypatingą meną.

Festivalio meno vadovė Snieguolė Dikčiūtė apie renginio idėją sakė: „Norime mažinti neįgalių žmonių socialinę atskirtį, kelti žmonių su negalia teatrų profesionalumo lygį, formuoti visuomenės pozityvius pokyčius kultūrinėje ir socialinėje srityse bei praplėsti

„Prisiminimų“ akimirka.

teatro teritorijos ribas.“

Visos festivalyje dalyvavusios trupės buvo apdovanotos „Begaso“ skulptūrėlėmis, kurių autorius ir mecenatas – Eugenijus Paukštė.

„Mimikos“ liaudies teatro judesio miniatiūra pelnė Dramatiškiausio spektaklio nominaciją.

Koncerte šėlo ir kurtieji

Tarptautinės neįgaliųjų žmonių dienos proga Kauno miesto savivaldybė negalios organizacijoms padovanojo nemokamą grupės „2 Karolis ir Donatas“ koncertą. Jame Kauno kurčiųjų centro kolektyvo „Skambanti tylą“ narės visus kūrinius scenoje atliko lietuvių gestų kalba! „Akiračio“ inf.

„Nemeluosime, pasiruošimas buvo ilgas ir sudėtingas, reikėjo išversti ir išmokyti daug dainų tekstų, bet labai džiaugiamės, kad viskas pavyko puikiai“, – buvo rašoma Kauno KC „Facebook“ paskyroje. Kolektyvo „Skambanti tylą“ dainų imituotojos Aldona Kvaselytė, Erika Slabadienė, Raminta Minickaitė (bendroje nuotr. žr. iš kairės) nepabūgo joms patikėto kūrybinio iššūkio, išdrįso kopti į sceną ir drąsiai stojo šalia grupės „2 Karolis ir Donatas“ atlikėjų Karolio Akulavičiaus ir Donato Balvočiaus. Merginų dėka visas koncertas tapo prieinamas ir pasirodymą stebėjusiems bendruomenės nariams, Kauno KC darbuotojams. Merginos imitavo net 15 dainų.

Pasiekė kalbos, kad ir grupės solistai Karolis

ir Donatas buvo sužavėti sumanymu. O Kauno KC užuominomis jau kalba, kad „galbūt netolimoje ateityje išvysime daugiau tokių koncertų.“ Ką gi, belieka laukti tęsinio.

Kurčias rašytojas meną atranda savo negalioje

Adamas Potlas (Adam Pottle) yra kurčias rašytojas, kuris kūryba siekia praplėsti neįgaliųjų pasakojimo galimybes.

Adamas gyvena ir dirba Saskatūne (Saskatūnas – miestas Kanados pietuose). Adamas gimė kurčias ir augo girdinčiųjų šeimoje. Nuo 2006 m. jis dėsto anglų kalbą, kūrybinį rašymą ir profesinę komunikaciją, o 2016 m. įgijo daktaro laipsnį. Adamas rašo poeziją, prozą ir pjeses. Pastaraisiais metais keli rašytojo kūriniai, tarp kurių yra novatoriškas kurčiųjų muziklas „Juodasis būgnas“ („The Black Drum“), memuarai „Balsas“ („Voice“) ir gąsdinanti istorinė novelė „Autobusas“ („The Bus“), pelnė literatūrinių apdovanojimų.

Pateikiame keletą interviu su A. Potlu ištraukų, kur jis kalba apie kurtumą ir kūrybą.

Sakote, kad jūsų rašymą suformavo jūsų negalia?

Aš nebūčiau rašytojas, jeigu nebūčiau kurčias, esu netgi parašęs knygą apie tai, kaip kurtumas paveikė mane kaip rašytoją. Be to, kurtumas mane nukreipė kitu keliu, nei įprasta mūsų šeimos vyrams – mano brolis, tėtis ir senelis dirbo geležinkelyje, o mane kurtumas tarsi išmušė iš šio kelio ir paska-

Adamas Potlas.

tino imtis kažko kūrybiškesnio, intelektualalesnio... Aš buvau pirmasis žmogus mūsų šeimoje, kuris studijavo universitete. Todėl esu labai dėkingas, kad esu kurčias. Tai man yra dovana.

Kaip ši, kaip jūs sakote dovana, prisidėjo prie jūsų gebėjimo rašyti ir tapti tokiu rašytoju, koku esate?

Puikus klausimas. Aš pastebėjau, kad kurtumas man padėjo geriau suvokti pasaulyje susiformavusius stereotipus, ne tik apie kurčiuosius ar žmones su negalia, bet apie visas marginalizuotas grupes (tai grupės, kurios laikomos esančios visuomenės paribiuose, dažniausiai nuvertinamos grupės – red.).

Kurtumas man taip pat suteikė unikalią santykį su žodžiais, nes paprastai rašytojai rašy-

dami žodžius derina pagal jų skambesį, o aš rašydamas žodžius derinu pagal tai, kaip jie atrodo ir kokį jie sukelia jausmą. Kartais man atrodo, kad žodžių kraštais galiu įsipjauti pirštą... Taigi, kurtumas davė man šį unikalią santykį su žodžiais ir su tekstu. Tai suteikia mano rašymui išskirtinį ritmą.

O kada pradėjote rašyti poeziją? Ir kada pradėjote galvoti apie save kaip apie poetą?

Eilėraščius pradėjau rašyti, kai man buvo 16 metų. Tai padaryti mane paskatino anglų kalbos mokytojas, kuris buvo neįtikėtinas pasakotojas ir vaidintojas, ir aš norėjau dalį tos energijos užfiksuoti popieriuje. Vis dar bandau užsitarnauti „poeto“ titulą. Einu nuo žanro prie žanro – nuo poezijos prie grožinės literatūros, nuo grožinės literatūros prie dramos. Bus matyti, kas nutiks, kai / arba / jeigu vėl grįšiu prie poezijos. Tikiuosi, kad užsitarnausiu šį titulą.

Koks, jūsų nuomone, yra poeto „darbas“?

Poeto darbas – naudojant žodžių „šokį“, paslaptinius dalykus paversti paprastais, o kasdieniškus dalykus paversti paslaptiniais.

Iš anglų kalbos vertė **Joana VANAGIENĖ**

Teksto šaltiniai: <https://adampottle.com/bio.html>; <https://www.cbc.ca/>; <https://poetryinvoice.ca/>.

Kalėdų eglučių paradas

„Akiračio“ inf.

Štai ir išrikiavome žaliaskares gražuoles paradiui. Kad būtų aišku, kuri iš kur į laikraščio puslapius atkeliavo, kiekvienai suteikėme numerį, o maketuotoja Judita sudėjo jas taip, kad kuo labiau atsiskleistų kiekvieno „modelio“ privalumai. Kviečiame pasigrožėti bendruomenių narių kūrybos vaisiais ir bent keletą žodelių sužinoti apie per visą Lietuvą nuvilnijusius šventinius renginius.

Lietuvos kurčiųjų draugijos Kalėdų eglutė.

Prie jos, pasibaigus paskutiniam šiųmečiui posėdžiui, sustojo mūsų valdymo organo, LKD Respublikinės valdybos, nariai ir siuntė linkėjimus visai kurčiųjų bendruomenei.

Vilniaus kurčiųjų centro žaliaskarė. Aktų salėje papuošta eglutė jau buvo dviejų grandiozinių renginių liudininkė: „stebėjo“ „Mimikos“ teatro spektakliuką vaikams „Snieguolė ir septyni nykštukai“ bei kartu „linksminosi“ plačiai išreklamuotame bendruomenės naujamečiame renginyje „Raudonas vakaras“.

Kauno kurčiųjų centro puošmena. Jai dekorą sukūrė užimtumo būrelio nariai su vadove Aldona Kvaselyte. Puikus rezultatas! Tik ji buvo pastatyta, visų nuotaika iš karto tapo šventiška ir veiksmas dar labiau įsisiūbavo: užsiėmimai, žaidimai, posėdžiai, staigmenos pasipylė.

Panevėžio kurčiųjų centro gražuolė. Ji savo kerus plačiausiai paskleidė gruodžio 16 d. renginyje, kur kartu smagiai laiką leido ir vaikai, ir suaugusieji. Žinome, kad pramogų, žaidimų ir dovanų ten buvo gausu.

Šiaulių kurčiųjų centro modistė. Šiauliečiai šiemet pirmieji padabino savo eglę. Nežinia, kaip apie tai sužinojo Seimo narys Stasys Tumėnas su padėjėju Tautvydu Elijošiumi, bet užsuko įvertinti jos šventinių apdarų ir paliko ten staigmenų mažiesiems... Oi! Atsiprašome, įsivėlė klaida – norėjome pasakyti: Kalėdų Senelis šiemet ypač dosnus buvo Šiaulių kurčiųjų bendruomenės atžaloms!

Klaipėdos kurčiųjų centro mažoji princesė. Kol Klaipėdos kurčiųjų centro darbuotojai vykdė savo kasdienes pareigas ir teikė paslaugas bendruomenės nariams, susiėjo aktyvūs savanoriai ir padabino eglutę. Graži iniciatyva!

LKNUC archyvo nuotr.

➔ **Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro sukurtas stebuklas.** Čia jau tampa tradicija išpuošti kalėdinėmis eglutėmis ne tik patalpas, bet sukurti prie mokyklos visą Kalėdų miestelį. Pažiūrėkite, kaip čia gražu, tiesiog užburia.

Kalėdų eglučių paradas

„Pagavos“ archyvo nuotr.

Tėvų bendrijos „Pagava“ eglutės neišvysime, bet labai norime apie ją parašyti. Žinoma, ji yra, tiesiog „pasitraukė“ į antrą planą, užleisdama vietą aktoriams ir gestų kalbos vertėjams, kad 400 žiūrovų būtų patogų stebėti Keistuolių teatro spektaklį „Jonas kareivis“. Vertėjai sunkiai dirbo, ilgai ruošėsi, kad kurtiems vaikams ir jų tėveliams būtų prieinamas ne tik kūrinio tekstas, bet ir atskleisti personažų išgyvenimai. Atlygis – neprilygstamos auditorijos emocijos. Tą nuostabų sekmadienio rytmetį pasveikinti, kartu pabūti tradiciškai atvyko pirmoji šalies ponija Diana Nausėdienė. O scenos uždangai nusileidus, susirinkusiųjų laukė dar viena staigmena. Atskubėjo Kalėdų Senelis ir atvežė glėbius dovanų, kurias jam išdalinti padėjo „Pagavos“ nykštukai-savanoriai.

KKNUC archyvo nuotr.

Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro gražuolė. Centras šventėms pasipuošė savo didžiąją žaliaskarę. Ji iš tolo pasitinka ir moja visiems, atvykstantiems į mokyklą. Tarsi to dar negana, jaukumą ir šventinę nuotaiką skleidžia klasėse ir darželio grupėse papuoštos mažosios eglutės.

PKNPM archyvo nuotr.

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos Kalėdų stebuklas sparnuočiams. Jį sukūrė mokyklos bendruomenė: lauko eglutę papuošė lesamais „žaisliukais“. Vos tik tai įvyko, suskrido gyvosios „dekoracijos“ – paukšteliai, kuriems žaliaskarės grožybės ir buvo skirtos. Kiek visiems džiaugsmo! Mokyklos erdvės taip pat dailiai išpuoštos, tik jau tradicinėmis eglutėmis, o dar viena, vaikų puošta, eksponuojama Panevėžio Kristaus Karaliaus bažnyčioje.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648-5882
Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2,5 sp. l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 59131

Projektą „Ivairialypė kurčiųjų bendruomenė – stiprios visuomenės dalis“
26 750 eurų suma
remia SRTRF.

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negražinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.